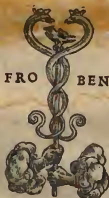
ΙΠΠΟΚΡΑ ΤΟΥΣ ΚΩΙ ΟΥ,

ΠΕΡΙ ΑΕΡΩΝ, ΥΔΑΤΩΝ, ΤΟΠΩΝ.
ΠΕΡΙ ΦΥΣΩΝ.

HIPPOCRA TIS COI,

De aëre, aquis, & locis libellus
Eiusdem, de flatibus
Græce & Latine
Iano Cornario Zuiccauieñ. Interprete.

BASILEAE AN. M. D. XXIX.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ

ΠΕΡΙ ΑΕΡΩΝ ΥΔΑΤΩΝ ΤΟΠΩΝ.

ΗΤΡΙΚΗΝ, ὅς τις βούλεται ὀρθῶς ζητεῖν, τάδε χρὴ ποιέειν. πρῶτον μὲν ἐνθυμέεσθαι τὰς ὥρας τοῦ ἔτεος, ὅ, τι δύναται ἀπεργάζεσθαι ἑκάστη. οὐ γὰρ ἐοίκασιν οὐδὲν, ἀλλὰ πολὺ διαφέρουσιν αὗται τε ἑωυτῶν, καὶ ἐν τῇσι μεταβολῇσιν. ἔπειτα δὲ, τὰ πνεύματα, τὰ θερμά τε καὶ τὰ ψυχρά. μάλιστα μὲν, τὰ κοινὰ πᾶσιν ἀνθρώποισιν. ἔπειτα δὲ, καὶ ἐν ἑκάστῃ χώρῃ ἐπιχώρια ἐόντα. δεῖ δὲ καὶ τῶν ὑδάτων ἐνθυμέεσθαι τὰς δυνάμιας. ὥσπερ γὰρ ἐν τῷ στόματι διαφέρουσιν, καὶ ἐν τῷ σταθμῷ, οὕτω καὶ ἡ δύναμις διαφέρει πολὺ ἑκάστου. ὥς τε ἐς πόλιν ἐπειδὰν ἀφίκηταί τις, ἧς ἄπειρός ἐστι, διαφροντίσαι χρὴ τὴν θέσιν αὐτῆς, ὅκως κέεται, καὶ πρὸς τὰ πνεύματα, καὶ πρὸς τὰς ἀνατολὰς τοῦ ἡλίου. οὐ γὰρ τωὐτὸ δύναται, ἥ τις πρὸς βορέην κέεται, καὶ ἥ τις πρὸς νότον. οὐδ' ἥτις πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα. οὐδ' ἥτις πρὸς δύνοντα. ταῦτα δὲ ἐνθυμέεσθαι ὡς κάλλιστα. καὶ τῶν ὑδάτων πέρι, ὡς ἔχουσιν. καὶ πότερον ἑλώδεσι χρέονται καὶ μαλακοῖσιν, ἢ σκληροῖσί τε καὶ ἐκ μετεώρων, καὶ ἐκ πετρωδέων. εἴτε ἁλυκοῖσι, καὶ ἀτεράμνοισιν. καὶ τὴν γῆν πότερον ψιλή τε καὶ ἄνυδρος, ἢ δασεῖα καὶ ἔφυδρος, καὶ εἴτε ἐν κοίλῳ ἐστὶ καὶ πνιγηρὴ, εἴτε μετέωρος καὶ ψυχρή. καὶ τὴν δίαιταν τῶν ἀνθρώπων ὁκοίῃ ἥδονται. πότερον φιλοπόται καὶ ἀριστηταὶ καὶ ἀταλαίπωροι, ἢ φιλογυμνασταί τε καὶ φιλόπονοι, καὶ ἐδωδοὶ καὶ ἄποτοι. καὶ ἀπὸ τουτέων χρὴ ἐνθυμέεσθαι ἕκαστα. εἰ γὰρ ταῦτα εἰδείη τις καλῶς. μάλιστα μὲν, πάντα. εἰ δὲ μὴ, τά γε πλεῖστα, οὐκ ἂν αὐτὸν λανθάνοι ἐς πόλιν ἀφικνεόμενον, ἧς ἂν ἄπειρος ᾖ, οὔτε νοσήματα ἐπιχώρια, οὔτε τῶν κοινῶν ἡ φύσις ὁκοίη τίς ἐστιν. ὥς τε μὴ ἀπορέεσθαι ἐν τῇ θερα-

περὶ τῶν νούσων. μὴ δὲ διαμαρτάνειν, ἃ εἰκός ἐστι γίγνεσθαι, ἢν μή τις ταῦτα πρότερον εἰδὼς πρόφρων τις ᾖ. περὶ ἑκάστου δὲ χρόνου προσιόντος καὶ τοῦ ἐνιαυτοῦ λέγοι ἂν, ὁκόσα τε νοσήματα μέλλει πάγκοινα τὴν πόλιν κατασχήσειν, ἢ θέρεος, ἢ χειμῶνος. ὁκόσα τὲ ἴδια ἑκάστῳ κίνδυνος γίγνεσθαι, ἐκ μεταβολῆς τῆς διαίτης. εἰδὼς γὰρ τῶν ὡρέων τὰς μεταβολὰς, καὶ τῶν ἄστρων ἐπιτολάς τε καὶ δύσιας, καθότι ἕκαστον τουτέων γίγνεται, προειδείη ἂν τὸ ἔτος, ὁκοῖόν τι μέλλει γίγνεσθαι. οὕτως ἄν τις ἐρευνώμενος καὶ προγινώσκων τοὺς καιροὺς, μάλιστ' ἂν εἰδείη περὶ ἑκάστου, καὶ τὰ πλεῖστα τυγχάνοι τῆς ὑγιείης, καὶ κατ' ὀρθὸν φέροιτο οὐκ ἐλάχιστα ἐν τῇ τέχνῃ. εἰ δὲ δοκέοι τις ταῦτα μετεωρόλογα εἶναι, εἰ μετασταίη τῆς γνώμης, μάθοι ἂν ὅτι οὐκ ἐλάχιστον μέρος συμβάλλεται ἀστρονομίη ἐς ἰητρικὴν, ἀλλὰ πάνυ πλεῖστον, ἅμα γὰρ τῇσιν ὥρῃσιν, καὶ αἱ κοιλίαι μεταβάλλουσιν τοῖσιν ἀνθρώποισιν. ὅκως δὲ χρὴ ἕκαστα τῶν προειρημένων σκοπεῖν καὶ βασανίζειν, ἐγὼ φράσω σαφέως. ἢν τις μὲν πόλις πρὸς τὰ πνεύματα κέηται τὰ θερμά. ταῦτα δ' ἐστὶ μεταξὺ τῆς τε χειμερινῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου καὶ τῶν δυσμέων τῶν χειμερινῶν. καὶ αὐτῇ ταῦτα τὰ πνεύματά ἐστι ξύννομα. τῶν δὲ ἀπὸ τῶν ἄρκτων πνευμάτων, σκέπη. ἐν ταύτῃ τῇ πόλει ἐστί, τά τε ὕδατα πολλὰ καὶ ὕφαλα, καὶ ἀνάγκη εἶναι μὴ μετέωρα. τοῦ μὲν θέρεος, θερμά. τοῦ δὲ χειμῶνος, ψυχρά.* καὶ λειεντερίαι καὶ ὕδρωπες πλεῖστοι τοῖσι νοσεύμασιν ἐπιγίγνονται. οὐ γὰρ ἀποξηραίνονται αἱ κοιλίαι ῥηϊδίως, ἢν δὲ τὸ θέρος ἔπομβρον γένηται, καὶ νότιον, καὶ τὸ μετόπωρον, χειμῶνα ἀνάγκη νοσερὸν εἶναι. καὶ τοῖς φλεγματίοισιν, καὶ τοῖς γεραιτέροισι τεσσαράκοντα ἐτέων, καύσους γίγνεσθαι εἰκός. τοῖσι δὲ χολώδεσιν, πλευρίτιδας, καὶ περιπλευμονίας. ἢν δὲ τὸ θέρος αὐχμηρὸν γένηται, καὶ νότιον, τὸ δὲ μετόπωρον, ἔπομβρον καὶ βόρειον, κεφαλαλγίας ἐς τὸν χειμῶνα, καὶ σφακέλους τοῦ ἐγκεφάλου εἰκὸς γίγνεσθαι. καὶ προσέτι βράγχους, καὶ κορύζας, καὶ βῆχας, ἐνίοισι δὲ καὶ φθίσιας. ἢν δὲ βόρειόν τε ᾖ, καὶ ἄνυδρον, καὶ μήτε ὑπὸ κύνα, μήτε ἐπὶ τῷ ἀρκτούρῳ. τοῖσι μὲν φλεγματίοισι φύσει, ξυμφέροι μάλιστα καὶ τοῖς ὑγροῖς τὰς φύσιας καὶ τῇσι

γυναιξὶν

γυναιξίν. τοῖσι δὲ χολώδεσι, τὸ πολεμιώτατον γίνεται. λίην γὰρ
ἀναξηραίνονται, καὶ ὀφθαλμίαι αὐτέοισιν ἐπιγίγνονται ξηραί. καὶ
πυρετοὶ ὀξέες καὶ πολυχρόνιοι, ἐνίοισιν, καὶ μελαγχολίαι. τῆς γὰρ
χολῆς τὸ μὲν ὑγρότατον καὶ ὑδαρέστατον, ἀναλοῦται. τὸ δὲ παχύτα-
τον καὶ δριμύτατον, λείπεται. καὶ τοῦ αἵματος κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον.
ἀφ' ὧν ταῦτα νοσεύματα αὐτέοις γίγνεται. τοῖσι δὲ φλεγματίῃσι,
πάντα ταῦτα ἀρωγά ἐστιν. ἀποξηραίνονται γὰρ καὶ ἐς τὸν χειμῶ-
να ἀφικνέονται, ὑπ' ἄλλων τ' ἐς ἄλλα ἀναξηραινόμενοι. ἢν δὲ ὁ χει-
μὼν, βόρειος γένηται καὶ ξηρός. τὸ δὲ ἦρ, νότιον καὶ ἔπομβρον. κατὰ
τὸ θέρος ὀφθαλμίαι γίνονται ἰσχυραί. τοῖσι δὲ παισὶ καὶ γυναιξὶν, πυ-
ρετοί. κατὰ ταῦτά τις ὁ νοεύμενος καὶ σκοπούμενος, προειδείη ἂν
τὰ πλεῖστα τῶν μελλόντων ἔσεσθαι ἀπὸ τῶν μεταβολέων. φυ-
λάσσεσθαι δὲ χρὴ μάλιστα τὰς μεταβολὰς τῶν ὡρέων τὰς μεγί-
στας, καὶ μήτε φάρμακον διδόναι ἑκόντα, μήτε καίειν ὅ, τι ἐς κοι-
λίην, μήτε τέμνειν πρὶν παρέλθωσιν αἱ ἡμέραι δέκα ἢ καὶ πλείο-
νες. μέγισται δέ εἰσιν αἱ δέκα, καὶ ἐπικινδυνώταται ἡλίου τροπαὶ
ἀμφότεραι, καὶ μᾶλλον θεριναὶ, καὶ ἰσημεριναὶ νομιζόμεναι εἶναι
ἀμφότεραι. μᾶλλον δὲ αἱ μετοπωριναί. δεῖ δὲ καὶ τῶν ἄστρων τὰς ἐπι-
τολὰς φυλάσσεσθαι, καὶ μάλιστα τοῦ κυνός. ἔπειτα ἀρκτούρου, καὶ ἐπὶ πλη-
ϊάδων δύσει. τά τε γὰρ νοσεύματα μάλιστα ἐν ταύτῃσι τῇσιν ἡμέρη-
σιν κρίνεται. καὶ τὰ μὲν, ἀποφθίνει. τὰ δὲ, λήγει. τὰ δὲ ἄλλα πάντα,
μεθίσταται ἐς ἕτερον εἶδος, καὶ ἑτέρην κατάστασιν. περὶ μὲν του-
τέων, οὕτως ἔχει. βούλομαι δὲ περὶ τῆς Ἀσίης καὶ τῆς Εὐρώπης δεῖξαι
ὁκόσον διαφέρουσιν ἀλλήλων ἐς τὰ πάντα. καὶ περὶ τῶν ἐθνέων τῆς μορ-
φῆς, ὅτι διαλλάσσει, καὶ μηδὲν ἔοικεν ἀλλήλοισι. περὶ μὲν οὖν ἁπάντων
πολὺς ἂν εἴη λόγος. περὶ δὲ τῶν μεγίστων καὶ πλεῖστον διαφερόντων,
ἐρέω ὥς μοι δοκέει ἔχειν. τὴν Ἀσίην πλεῖστον διαφέρειν φημὶ τῆς Εὐ-
ρώπης, ἐς τὰς φύσιας τῶν ξυμπάντων τῶν τε ἐκ τῆς γῆς φυο-
μένων, καὶ τῶν ἀνθρώπων. πολὺ γὰρ καλλίονα καὶ μείζονα πάν-
τα γίγνεται ἐν τῇ Ἀσίῃ. ἥτε χώρη, τῆς χώρης ἡμερωτέρη. καὶ τὰ

πείη τῶν νούσων. μηδὲ διαμαρτάνειν, ἃ εἰκός ἐστι γίγνεσθαι, ἢν μή τις ταῦτα πρότερον εἰδὼς πρόφρων τις ἦ. περὶ ἑκάστου δὲ χρόνου προσιόντος καὶ τοῦ ἐνιαυτοῦ λέγοι ἄν, ὁκόσα τε νοσήματα μέλλει πάγκοινα τὴν πόλιν κατασχήσειν, ἢ θέρεος, ἢ χειμῶνος. ὁκόσα τε ἴδια ἑκάστῳ κίνδυνος γίγνεσθαι, ἐκ μεταβολῆς τῆς διαίτης. εἰδὼς γὰρ τῶν ὡρέων τὰς μεταβολὰς, καὶ τῶν ἄστρων ἐπιτολάς τε καὶ δύσιας, καθότι ἕκαστον τούτων γίγνεται, προειδείη ἂν τὸ ἔτος, ὁκοῖόν τι μέλλει γίγνεσθαι. οὕτως ἄν τις ἐρευνώμενος καὶ προγινώσκων τοὺς καιροὺς, μάλιστ᾽ ἂν εἰδείη περὶ ἑκάστου, καὶ τὰ πλεῖστα τυγχάνει τῆς ὑγιείης, καὶ κατ᾽ ὀρθὸν φέροιτο οὐκ ἐλάχιστα ἐν τῇ τέχνῃ. εἰ δὲ δοκέοι τις ταῦτα μετεωρόλογα εἶναι, εἰ μετασταίη τῆς γνώμης, μάθοι ἂν ὅτι οὐκ ἐλάχιστον μέρος συμβάλλεται ἀστρονομίη ἐς ἰητρικὴν, ἀλλὰ πάνυ πλεῖστον, ἅμα γὰρ τῇσιν ὥρῃσιν, καὶ αἱ κοιλίαι μεταβάλλουσιν τοῖσιν ἀνθρώποισιν. ὅκως δὲ χρὴ ἕκαστα τῶν προειρημένων σκοπεῖν καὶ βασανίζειν, ἐγὼ φράσω σαφέως. ἥτις μὲν πόλις πρὸς τὰ πνεύματα κεῖται τὰ θερμά. ταῦτα δ᾽ ἐστὶ μεταξὺ τῆς τε χειμερινῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου καὶ τῶν δυσμέων τῶν χειμερινῶν. καὶ αὐτέῃ ταῦτα τὰ πνεύματά ἐστι ξύννομα. τῶν δὲ ἀπὸ τῶν ἄρκτων πνευμάτων, σκέπη. ἐν ταύτῃ τῇ πόλει ἐστὶ, τά τε ὕδατα πολλὰ καὶ ὕφαλα, καὶ ἀνάγκη εἶναι μὴ μετέωρα. τοῦ μὲν θέρεος, θερμά. τοῦ δὲ χειμῶνος, ψυχρά. *καὶ λειεντερίαι καὶ ὕδρωπες τελευτῶσι τοῖσι νοσεύμασιν ἐπιγίγνονται. οὐ γὰρ ἀποξηραίνονται αἱ κοιλίαι ῥηϊδίως, ἢν δὲ τὸ θέρος ἔπομβρον γένηται, καὶ νότιον, καὶ τὸ μετόπωρον, χειμῶνα ἀνάγκη νοσερὸν εἶναι. καὶ τοῖς φλεγματίοισιν, καὶ τοῖς γεραιτέροισι τεσσαράκοντα ἐτέων, καύσους γίγνεσθαι εἰκός. τοῖσι δὲ χολώδεσιν, πλευρίτιδας, καὶ περιπλευμονίας. ἢν δὲ τὸ θέρος αὐχμηρὸν γένηται, καὶ νότιον, τὸ δὲ μετόπωρον, ἔπομβρον καὶ βόρειον, κεφαλαλγίας ἐς τὸν χειμῶνα, καὶ σφακέλους τοῦ ἐγκεφάλου εἰκὸς γίγνεσθαι. καὶ προσέτι βράγχους, καὶ κορύζας, καὶ βῆχας, ἐνίοισι δὲ καὶ φθίσιας. ἢν δὲ βόρειόν τε ᾖ· καὶ ἄνυδρον, καὶ μήτε ὑπὸ κύνα, μήτε ἐπὶ τῷ ἀρκτούρῳ. τοῖσι μὲν φλεγματίοισι φύσει, ξυμφέροι, μάλιστα καὶ τοῖς ὑγροῖς τὰς φύσιας καὶ τῇσι γυναιξὶν

γυναιξίν. τοῖσι δὲ χολώδεσι, τοῦτο πολεμιώτατον γίνεται. λίην γὰρ
ἀναξηραίνονται, καὶ ὀφθαλμίαι αὐτέοισιν ἐπιγίγνονται ξηραί. καὶ
πυρετοὶ ὀξέες καὶ πολυχρόνιοι, ἐνίοισιν, καὶ μελαγχολίαι. τῆς γὰρ
χολῆς τὸ μὲν ὑγρότατον καὶ ὑδαρέστατον, ἀναλοῦται. τὸ δὲ παχύτα-
τον καὶ δριμύτατον, λείπεται, καὶ τοῦ αἵματος κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον.
ἀφ' ὧν ταῦτα νοσεύματα αὐτέοις γίγνεται. τοῖσι δὲ φλεγματίῃσι,
πάντα ταῦτα ἀρωγά ἐστιν. ἀποξηραίνονται γὰρ καὶ ἐς τὸν χειμῶ-
να ἀφικνέονται, ὑπ' ἄλλων τ' ἐς ἄλλα ἀναξηραινόμενοι. ἢν δὲ ὁ χει-
μὼν, βόρειος γένηται καὶ ξηρός. τὸ δὲ ἦρ, νότιον καὶ ἔπομβρον, κατὰ
τὸ θέρος ὀφθαλμίαι γίνονται ἰσχυραί. τοῖσι δὲ παισὶ καὶ γυναιξὶν, πυ-
ρετοί. κατὰ ταῦτα τίς ἐννοεύμενος καὶ σκοπούμενος, προειδείη ἂν
τὰ πλεῖστα τῶν μελλόντων ἔσεσθαι ἀπὸ τῶν μεταβολέων. φυ-
λάσσεσθαι δὲ χρὴ μάλιστα τὰς μεταβολὰς τῶν ὡρέων τὰς μεγί-
στας, καὶ μήτε φάρμακον διδόναι ἑκόντα, μήτε καίειν ὅ, τι ἐς κοι-
λίην, μήτε τέμνειν πρὶν παρέλθωσιν αἱ ἡμέραι δέκα ἢ καὶ πλεῖο-
νες. μέγισται δέ εἰσιν αἱ δέκα, καὶ ἐπικινδυνώταται ἡλίου τροπαὶ
ἀμφότεραι, καὶ μᾶλλον θεριναὶ, καὶ ἰσημεριναὶ νομιζόμεναι εἶναι
ἀμφότεραι. μᾶλλον δὲ αἱ μετοπωριναί. δεῖ δὲ καὶ τῶν ἄστρων τὰς ἐπι-
τολὰς φυλάσσεσθαι, καὶ μάλιστα τοῦ κυνός. ἔπειτα ἀρκτούρου, καὶ ἐπὶ πλη-
ιάδων δύσει. τά τε γὰρ νοσεύματα μάλιστα ἐν ταύτῃσι τῇσιν ἡμέρη-
σιν κρίνεται. καὶ τὰ μὲν, ἀποφθίνει. τὰ δὲ, λήγει. τὰ δὲ ἄλλα πάντα,
μεθίσταται ἐς ἕτερον εἶδος, καὶ ἑτέρην κατάστασιν. περὶ μὲν του-
τέων, οὕτως ἔχει. βούλομαι δὲ περὶ τῆς Ἀσίης καὶ τῆς Εὐρώπης δεῖξαι
ὁκόσον διαφέρουσιν ἀλλήλων ἐς τὰ πάντα. καὶ περὶ τῶν ἐθνῶν τῆς μορ-
φῆς, τί διαλλάσσει, καὶ μηδὲν ἔοικεν ἀλλήλοισι. περὶ μὲν οὖν ἁπάντων
πολὺς ἂν εἴη λόγος. περὶ δὲ τῶν μεγίστων καὶ πλεῖστον διαφερόντων,
ἐρέω ὥς μοι δοκεῖ ἔχειν. τὴν Ἀσίην πλεῖστον διαφέρειν φημὶ τῆς Εὐ-
ρώπης, ἐς τὰς φύσιας τῶν ξυμπάντων τῶν τε ἐκ τῆς γῆς φυο-
μένων, καὶ τῶν ἀνθρώπων. πολὺ γὰρ καλλίονα καὶ μείζονα πάν-
τα γίγνεται ἐν τῇ Ἀσίῃ, ἥτε χώρη, τῆς χώρης ἡμερωτέρη. καὶ τὰ

ἔθνεα τῶν ἀνθρώπων ἠπιώτερα καὶ εὐοργητότερα. τὸ δὲ αἴτιον τουτέ-
ων, ἡ κρᾶσις τῶν ὡρέων. ὅτι τοῦ ἡλίου ἐν μέσῳ τῶν ἀνατολῶν
κεῖται πρὸς τὴν ἠῶ, τοῦ τε ψυχροῦ ποῤῥωτέρω. τὴν δὲ αὔξησιν
καὶ ἡμερότητα παρέχει πλεῖστον ἁπάντων, ὁκόταν μηδὲν ᾖ ἐπι-
κρατοῦν βιαίως. ἀλλὰ παντὸς ἰσομοιρίη δυναστεύῃ. ἔχει δὲ κα-
τὰ τὴν Ἀσίην, οὐ πανταχῆ ὁμοίως. ἀλλ' ὅση μὲν τῆς χώρης ἐν
μέσῳ κεῖται τοῦ θερμοῦ καὶ τοῦ ψυχροῦ, αὕτη μὲν εὐκαρποτά-
τη ἐστὶν, καὶ εὐδενδροτάτη, καὶ εὐδιεστάτη, καὶ ὕδασι μάλιστα
κέχρηται, τοῖσί τε οὐρανίοισιν, καὶ τοῖσιν ἐκ τῆς γῆς. οὔτε γὰρ
ὑπὸ τοῦ θερμοῦ, ἐκκέκαυται λίην, οὔτε ὑπὸ αὐχμῶν καὶ ἀνυδρί-
ης, ἀναξηραίνεται. οὔτε ὑπὸ ψύχεος βεβιασμένη, νοτία τε καὶ δια-
βροχός ἐστιν, ὑπό τε ὄμβρων πολλῶν καὶ χιόνος. τά τε ὡραῖα αὐ-
τόθι πολλὰ ἐοικὸς γίνεσθαι, ὁκόσα τε ἀπὸ σπερμάτων, καὶ ὁκό-
σα αὐτὴ ἡ γῆ ἀναδιδοῖ φυτά. ὧν τοῖσι καρποῖσι χρέονται ἄν-
θρωποι, ἡμεροῦντες ἐξ ἀγρίων καὶ ἐς ἐπιτήδειον μεταφυτεύοντες.
τά τε ἐντρεφόμενα κτήνεα, εὐθηνεῖν ἐικὸς καὶ μάλιστα, τίκτειν τε
πυκνότατα, καὶ ἐκτρέφειν κάλλιστα. τούς τε ἀνθρώπους εὐτραφέας
εἶναι, καὶ τὰ εἴδεα καλλίστους, καὶ μεγέθει μεγίστους, καὶ ἥκιστα δια-
φόρους ἐς τά τε εἴδεα αὐτῶν καὶ τὰ μεγέθεα. ἐικός τε τὴν χώρην
ταύτην τῷ προσεγγύτατα εἶναι κατὰ τὴν φύσιν, καὶ τὴν μετριό-
τητα τῶν ὡρέων. τὸ δὲ ἀνδρεῖον καὶ τὸ ταλαίπωρον. καὶ τὸ ἔμ-
πονον. καὶ τὸ θυμοειδὲς, οὐκ ἂν δύναιτο ἐν τοιαύτῃ φύσει ἐγγί-
γνεσθαι μήτε ὁμοφύλου, μήτε ἀλλοφύλου, ἀλλὰ τὴν ἡδονὴν κρα-
τεῖν, διότι πολύμορφα γίνεται τὰ ἐν τοῖς θηρίοις. περὶ μὲν οὖν
Αἰγυπτίων, καὶ Λιβύων, οὕτως ἔχειν μοι δοκεῖ. περὶ δὲ τῶν ἐν δεξιᾷ
τοῦ ἡλίου τῶν ἀνατολῶν τῶν χειμερινῶν μέχρι Μαιώτιδος λίμνης, οὗτος
γὰρ ὅρος τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀσίης, ὧδε ἔχει περὶ αὐτέων. τὰ δὲ
ἔθνεα ταῦτα, ταύτῃ διάφορα αὐτὰ ἑωυτέων μᾶλλόν ἐστι τῶν προ-
διηγημένων, διὰ τὰς μεταβολὰς τῶν ὡρέων καὶ τῆς χώρης τὴν φύ-
σιν. ἔχει δὲ καὶ κατὰ τὴν γῆν ὁμοίως, ὥσπερ καὶ κατὰ τοὺς ἄλλους

ἀνθρώ-

ἀνθρώπους, ὅκου γὰρ αἱ ὧραι μεγίστας μεταβολὰς ποιέονται καὶ πυκνοτάτας, ἐκεῖ καὶ ἡ χώρη ἀγριωτάτη καὶ ἀνωμαλωτάτη ἐστίν. καὶ εὑρήσεις ὄρη τε πλεῖστα καὶ δασέα καὶ πεδία καὶ λειμῶνας ἐόντας. ὅκου δὲ αἱ ὧραι μὴ μεγάλα ἀλλάσσουσιν, ἐκείνοις ἡ χώρη ὁμαλωτάτη ἐστίν. οὕτω δὲ ἔχει καὶ περὶ τῶν ἀνθρώπων, εἴ τις βούλεται ἐνθυμέεσθαι. εἰσὶ γὰρ φύσιες, αἱ μὲν ὄρεσιν ἐοικυῖαι, δενδρώδεσί τε καὶ ἐφύδροισι. αἱ δὲ, λεπτοῖσί τε καὶ ἀνύδροις. αἱ δὲ, λειμακεστέροις τε καὶ ἑλώδεσι. αἱ δὲ, πεδίῳ τε καὶ ψιλῇ καὶ ξηρῇ. αἱ γὰρ ὧραι αἱ μεταλλάσσουσαι τῆς μορφῆς τὴν φύσιν, εἰσὶ διάφοροι. ἢν δὲ διάφοροι ἔωσι μετὰ σφῶν αὐτῶν, διαφοραὶ καὶ πλείονες γίνονται τοῖς εἴδεσιν. καὶ ὁκόσα μὲν ὀλίγον διαφέρει τῶν ἐθνέων, παραλείψω. ὁκόσα δὲ μεγάλα ἢ φύσει ἢ νόμῳ, ἐρέω περὶ αὐτῶν ὡς ἔχει. καὶ πρῶτον περὶ τῶν μακροκεφάλων. τουτέων γὰρ οὐκ ἔστιν ἄλλο ἔθνος ὁμοίως τὰς κεφαλὰς ἔχον οὐδέν. τὴν μὲν γὰρ ἀρχὴν ὁ νόμος αἰτιώτατος ἐγένετο τοῦ μήκους τῆς κεφαλῆς, νῦν δὲ καὶ ἡ φύσις ξυμβάλλεται τῷ νόμῳ. τοὺς γὰρ μακροτάτην ἔχοντας τὴν κεφαλὴν γενναιοτάτους ἡγέονται. ἔχει δὲ περὶ νόμου ὧδε. τὸ παιδίον ὁκόταν γένηται, τάχιστα τὴν κεφαλὴν αὐτέου ἔτι ἁπαλὴν ἐοῦσαν μαλακοῦ ἐόντος, ἀναπλάσσουσι τῇσι χερσὶν, καὶ ἀναγκάζουσιν ἐς τὸ μῆκος αὔξεσθαι, δεσμάτε προσφέροντες, καὶ τεχνήματα ἐπιτήδεια ὑφ᾽ ὧν τὸ μὲν σφαιροειδὲς τῆς κεφαλῆς κακοῦται, τὸ δὲ μῆκος αὔξεται. οὕτως τὴν ἀρχὴν ὁ νόμος κατειργάσατο, ὥς τε τοιαύτην τὴν φύσιν γενέσθαι. τοῦ δὲ χρόνου προϊόντος, ἐν φύσει ἐγένετο, ὥς τε τὸν νόμον μηκέτι ἀναγκάζειν. ὁ γὰρ γόνος πανταχόθεν ἔρχεται, ἀπό τε τῶν ὑγιηρῶν ὑγιηρὸς τοῦ σώματος, ἀπό τε τῶν νοσερῶν, νοσερὸς. εἰ οὖν γίγνονται ἔκ τε τῶν φαλακρῶν, φαλακροὶ, καὶ ἐκ γλαυκῶν, γλαυκοί, καὶ ἐκ διεστραμμένων, στρεβλοὶ, ὡς ἐπὶ τὸ πλῆθος, καὶ περὶ τῆς ἄλλης μορφῆς ὁ αὐτὸς λόγος, τί κωλύει καὶ ἐκ μακροκεφάλου μακροκέφαλον γίγνεσθαι. νῦν δ᾽ ὁμοίως οὐκ ἔτι γίγνονται ὡς πρότερον. ὁ γὰρ νόμος οὐκ ἔτι ἰσχύει, διὰ τὴν ἀμέλειαν τῶν ἀνθρώπων. περὶ μὲν οὖν τουτέων, οὕτως μοι δοκεῖ. περὶ δὲ τῶν ἐν Φάσει, ἡ χώρη ἐκείνη ἑλώδης

ἐστὶ, καὶ θερμὴ, καὶ ὑδατώδης, καὶ δασεῖα. ὄμβροι τε αὐτόθι γίγνονται πᾶσαν ὥρην πολλοί τε καὶ ἰσχυροί. ἥ τε δίαιτα τοῖς ἀνθρώποις ἐν τοῖς ἕλεσίν ἐστιν. τά τε οἰκήματα, ξύλινα καὶ καλάμινα ἐν τοῖς ὕδασι μεμηχανημένα. ὀλίγῃ τε χρέονται βαδίσει, κατὰ τὴν πόλιν, καὶ τὸ ἐμπόριον, ἀλλὰ μονοξύλοις διαπλέουσιν ἄνω καὶ κάτω. διώρυγες γὰρ πολλαί εἰσιν. τὰ δὲ ὕδατα, θερμὰ καὶ στάσιμα πίνουσιν, ὑπό τε τοῦ ἡλίου σηπόμενα, καὶ ὑπὸ τῶν ὄμβρων ἐπαυξόμενα. αὐτός τε ὁ Φᾶσις στασιμώτατος πάντων τῶν ποταμῶν, καὶ ῥέων ἠπιώτατα. οἵ τε καρποὶ γινόμενοι αὐτόθι πάντες ἀναλθέες εἰσὶν κατατεθηλυσμένοι καὶ ἀτελέες ὑπὸ πολυπληθείης τοῦ ὕδατος. διὸ καὶ οὐ πεπαίνονται. ἠήρ τε πολὺς κατέχει τὴν χώρην ἀπὸ τῶν ὑδάτων. διὰ ταύτας δὴ τὰς προφάσιας, τὰ εἴδεα ἀπηλλαγμένα τῶν λοιπῶν ἀνθρώπων ἔχουσιν οἱ Φασιηνοί. τά τε γὰρ μεγέθη μεγάλοι. τὰ πάχεα δ' ὑπερπαχέες. ἄρθρων τε κατάδηλον οὐδὲν οὐδὲ φλέψ. τὴν τε χροιὴν ὠχρὴν ἔχουσιν, ὥσπερ ὑπὸ ἰκτέρου ἐχόμενοι. φθέγγονταί τε βαρύτατον ἀνθρώπων, τῷ ἠέρι χρεώμενοι οὐ λαμπρῷ, ἀλλὰ χνοώδει τε καὶ διερῷ. πρὸς ταλαιπωρείην τε τὸ σῶμα ἀργότεροι πεφύκασιν. αἵ τε ὧραι οὐ πολὺ μεταλλάσσουσιν, οὔτε πρὸς τὸ πνῖγος, οὔτε πρὸς τὸ ψῦχος. τά τε πνεύματα τὰ πολλὰ νότια, πλὴν αὐτῆς μιῆς ἐπιχωρίης. αὕτη δὲ πνέει ἐνίοτε, βίαιος καὶ χαλεπὴ καὶ θερμή. καὶ κέγχρονα ὀνομάζουσιν τοῦτο τὸ πνεῦμα. ὁ δὲ βορέης οὐ σφόδρα ἀφικνεῖται. ὁκόταν δὲ πνέῃ ἀσθενὴς καὶ βληχρός. περὶ μὲν τῆς φύσιος, καὶ τῆς διαφορῆς, καὶ τῆς μορφῆς τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ καὶ τῇ Εὐρώπῃ, οὕτως ἔχει. περὶ δὲ τῆς ἀθυμίης τῶν ἀνθρώπων καὶ τῆς ἀνανδρείης, ὅτι ἀπολεμώτεροί εἰσι τῶν Εὐρωπαίων οἱ Ἀσιηνοί, καὶ ἡμερώτεροι τὰ ἤθεα, αἱ ὧραι αἴτιαι μάλιστα, οὐ μεγάλας μεταβολὰς ποιεύμεναι, οὔτε ἐπὶ τὸ θερμὸν οὔτε ἐπὶ τὸ ψυχρὸν, ἀλλὰ παραπλήσιαι. οὐ γὰρ γίγνονται ἐκπλήξιες τῆς γνώμης, οὔτε μετάστασις ἰσχυρὴ τοῦ σώματος. ἀφ' ὅτων εἰκὸς τὴν ὀργὴν ἀγριοῦσθαι τε, καὶ τοῦ γνώμονος καὶ θυμοῦ μετέχειν μᾶλλον, ἢ ἐν τῷ αὐτέῳ αἰεὶ ὄντα. αἱ γὰρ μεταβολαί εἰσι τῶν πάντων,

αἱ

ἀεί τε ἐγείρουσι τὴν γνώμην τοῦ ἀνθρώπου, καὶ οὐκ ἐῶσι ἀτρεμί-
ζειν. διὰ ταύτας ἐμοὶ δοκέει τὰς προφάσιας, ἄναλκες εἶναι τὸ
γένος τὸ Ἀσιηνόν. καὶ προσέτι διὰ τοὺς νόμους. τῆς γὰρ Ἀσίης τὰ
πολλὰ βασιλεύεται. ὅκου δὲ μὴ αὐτοὶ ἑωυτῶν εἰσὶ καρτεροὶ ἄν-
θρωποι, μηδὲ αὐτόνομοι, ἀλλὰ δεσπόζονται, οὐ περὶ τούτου αὐτοῖ-
σιν ὁ λόγος ἐστὶν, ὅπως τὰ πολέμια ἀσκήσωσιν, ἀλλ' ὅκως μὴ δό-
ξωσι μάχιμοι εἶναι. οἱ γὰρ κίνδυνοι οὐχ ὅμοιοι εἰσίν. τοὺς μὲν γὰρ
στρατεύεσθαι εἰκὸς, καὶ ταλαιπωρέειν, καὶ ἀποθνήσκειν ἐξ ἀνάγκης
ὑπὲρ τῶν δεσποτῶν. ἀπό τε παιδίων καὶ γυναικὸς ἐόντας, καὶ
τῶν λοιπῶν φίλων. καὶ ὁκόσα μὲν ἂν χρηστὰ καὶ ἀνδρεῖα ἐργάσων-
ται, οἱ δεσπόται ἀπ' αὐτῶν αὔξονταί τε καὶ ἐκφύονται. τοὺς
δὲ κινδύνους καὶ θανάτους αὐτοὶ καρποῦνται. ἔτι δὲ πρὸς τού-
τοισιν τῶν τοιούτων ἀνθρώπων, ἀνάγκη ἐρημοῦσθαι τὴν γῆν ὑπό
τε ἀπολεμίων καὶ ἀργίης. ὥς τε καὶ εἴ τις φύσει πέφυκεν ἀν-
δρεῖος καὶ εὔψυχος, ἀποτρέπεσθαι τὴν γνώμην ἀπὸ τῶν νόμων.
μέγα δὲ τεκμήριον τούτων. ὁκόσοι γὰρ ἐν τῇ Ἀσίῃ Ἕλληνες ἢ βάρ-
βαροι μὴ δεσπόζονται, ἀλλ' αὐτόνομοί εἰσι καὶ ἑωυτοῖσιν ταλαι-
πωρεῦσιν, οὗτοι μαχιμώτατοι εἰσὶ πάντων. τοὺς γὰρ κινδύνους ἑωυ-
τῶν πέρι κινδυνεύουσιν. καὶ τῆς ἀνδρείης αὐτοὶ τὰ ἆθλα φέρον-
ται. καὶ τῆς δειλίης τὴν ζημίην ὡσαύτως. εὑρήσεις δὲ καὶ τοὺς
Ἀσιηνοὺς διαφέροντας αὐτοὺς ἑωυτῶν. τοὺς μὲν, βελτίονας. τοὺς
δὲ, φαυλοτέρους ἐόντας. τουτέων δὲ αἱ μεταβολαὶ αἴτιαι τῶν ὡ-
ρέων, ὥσπερ μοι εἴρηται ἐν τοῖς προτέροισι. καὶ περὶ μὲν τῶν ἐν
τῇ Ἀσίῃ, οὕτως ἔχει. ἐν δὲ τῇ Εὐρώπῃ, ἐστὶν ἔθνος Σκυθικὸν, ὃ περὶ
τὴν λίμνην οἰκεῖ τὴν Μαιῶτιν, διαφέρον τῶν ἐθνέων τῶν ἄλλων,
Σαυρομάται καλεῦνται. τουτέων αἱ γυναῖκες ἱππάζονταί τε καὶ
τοξεύουσιν, καὶ ἀκοντίζουσιν ἀπὸ τῶν ἵππων, καὶ μάχονται τοῖς πολε-
μίοις, ἕως ἂν παρθένοι ἔωσιν. οὐκ ἀποπαρθενεύονται δὲ μέχρις ἂν
τῶν πολεμίων τρεῖς ἀποκτείνωσι. καὶ οὐ πρότερον συνοικέουσιν, ἤπερ
τὰ ἱερὰ θύσουσαι τὰ ἐν νόμῳ. ἣ δ' ἂν ἄνδρα ἑωυτῇ ἄρηται, παύεται

ται ἱππαζομένη, ἕως ἂν μὴ ἀνάγκη καταλάβῃ παγκοίνου στρατείης. τὸν δεξιὸν δὲ μαζὸν οὐκ ἔχουσιν. παιδίοις γὰρ ἐοῦσιν ἔτι νηπίοις, αἱ μητέρες χάλκεον τετεχνημένον ἐπ' αὐτῷ τούτῳ διάπυρον ποιέουσαι, πρὸς τὸν μαζὸν τιθέασιν τὸν δεξιὸν, καὶ ἐπικαίεται, ὥς τε τὴν αὔξησιν φθείρεσθαι, ἐς δὲ τὸν δεξιὸν ὦμον καὶ βραχίονα πᾶσαν τὴν ἰσχὺν καὶ τὸ πλῆθος ἐκδιδόναι. περὶ δὲ τῶν λοιπῶν Σκυθέων τῆς μορφῆς, ὅτι αὐτοὶ αὐτέοισιν ἐοίκασι, καὶ οὐδαμῶς ἄλλοις, ὠυτὸς λόγος καὶ περὶ τῶν Αἰγυπτίων, πλὴν ὅτι οἱ μὲν ὑπὸ τοῦ θερμοῦ εἰσὶ βεβιασμένοι. οἱ δ' ἀπὸ τοῦ ψυχροῦ. ἡ δὲ Σκυθέων ἐρημίη καλευμένη, πεδιάς ἐστι. καὶ λειμακώδης. καὶ ψιλὴ. καὶ ἔνυδρος μετρίως. ποταμοὶ γάρ εἰσι μεγάλοι, οἳ ἐξοχετεύουσι τὸ ὕδωρ ἐκ τῶν πεδίων. ἐνταῦθα καὶ οἱ Σκύθαι διαιτεῦνται, Νομάδες δὲ καλεῦνται, ὅτι οὐκ ἔστιν οἰκήματα, ἀλλ' ἐν ἁμάξαις οἰκεῦσιν. αἱ δὲ ἅμαξαι εἰσὶν, αἱ μὲν ἐλάχισται, τετράκυκλοι. αἱ δὲ, ἑξάκυκλοι. αὗται δὲ πίλοις περιπεφραγμέναι. εἰσὶ δὲ καὶ τετεχνασμέναι, ὥσπερ οἰκήματα τὰ μὲν, ἁπλᾶ. τὰ δὲ, τριπλᾶ. ταῦτα δὲ καὶ στεγνὰ πρὸς ὕδωρ, καὶ πρὸς χιόνα, καὶ πρὸς τὰ πνεύματα. τὰς δὲ ἁμάξας ἕλκουσι ζεύγεα. τὰς μὲν, δύο. τὰς δὲ, τρία βοῶν κέρως ἄτερ. οὐ γὰρ ἔχουσι κέρατα ὑπὸ ψύχεος. ἐν ταύταις μὲν οὖν ταῖς ἁμάξαις, γυναῖκες διαιτεῦνται. αὐτοὶ δ' ἐφ' ἵππων ὀχεῦνται οἱ ἄνδρες. ἕπονται δὲ αὐτέοις καὶ τὰ πρόβατα ἐόντα καὶ αἱ βόες καὶ οἱ ἵπποι. μένουσι δ' ἐν τῷ αὐτέῳ τοσοῦτον χρόνον, ὅσον ἂν ἀπόχρη αὐτέοισιν τοῖς κτήνεσιν ὁ χόρτος. ὁκόταν δὲ μηκέτι, ἐς ἑτέρην χώρην ἔρχονται. αὐτοὶ δ' ἐσθίουσι κρέα ἑφθὰ. καὶ πίνουσι γάλα ἵππων. καὶ ἱππάκην τρώγουσιν, τοῦτο δ' ἐστὶ τυρὸς ἵππων. τὰ μὲν ἐς τὴν δίαιταν αὐτέων οὕτως ἔχει καὶ τοὺς νόμους περί τε τῶν ὡρέων καὶ τῆς μορφῆς, ὅτι πολὺ ἀπήλλακται τῶν λοιπῶν ἀνθρώπων τὸ Σκυθικὸν γένος, καὶ ἔοικεν αὐτὸ ἑωυτέῳ, ὥσπερ τὸ Αἰγύπτιον. καὶ ἥκιστα πολύγονόν ἐστιν. καὶ ἡ χώρη ἐλάχιστα θηρία τρέφει κατὰ μέγεθος καὶ πλῆθος. κεῖται γὰρ ὑπ' αὐταῖς ταῖς ἄρκτοις, καὶ τοῖς ὄρεσιν

σιν τοῖς Ῥιπαίοισιν, ὅθεν ὁ βορέης πνέει. ὅ τε ἥλιος τελευτῶν ἐγγύτατα γίγνεται, ὁκόταν ἐπὶ τὰς θερινὰς ἔλθῃ περιόδους. καὶ τότε ὀλίγον χρόνον θερμαίνει. καὶ οὐ σφόδρα τὰ δὲ πνεύματα τὰ ἀπὸ τῶν θερμῶν πνέοντα ἀφικνεῖται, ἢν μὴ ὀλιγάκις καὶ ἀσθενέα, ἀλλ' ἀπὸ τῶν ἄρκτων αἰεὶ πνέουσιν πνεύματα ψυχρὰ ἀπό τε χιόνος, καὶ κρυστάλλων, καὶ ὑδάτων πολλῶν, οὐδέποτε δὲ τὰ ὄρεα ἐκλείπει. ἀπὸ τουτέων δὲ δυσοικητά ἐστιν. ἠήρ τε κατέχει πουλὺς τῆς ἡμέρης τὰ πεδία. καὶ ἐν τούτοισι διαιτεῦνται. ὥς τε τὸν μὲν χειμῶνα, αἰεὶ εἶναι. τὸ δὲ θέρος, ὀλίγας ἡμέρας, καὶ ταύτας μὴ λίην. μετέωρα γὰρ τὰ πεδία καὶ ψιλὰ καὶ οὐκ ἐστεφάνωνται ὄρεσιν. ἀλλ' ἀνάντη ὑπὸ τῶν ἄρκτων αὐτόθι. καὶ τὰ θηρία οὐ γίγνεται μεγάλα. ἀλλ' οἷά τέ ἐστιν ὑπὸ γῆν σκεπάζεσθαι. ὁ γὰρ χειμὼν κωλύει, καὶ τῆς γῆς ἡ ψιλότης. καί τοι οὐκ ἔστιν ἀλέα. οὐδὲ σκέπη. αἱ γὰρ μεταβολαὶ τῶν ὡρέων οὐκ εἰσὶ μεγάλαι, οὐδὲ ἰσχυραὶ, ἀλλ' ὅμοιαι καὶ ὀλίγον μεταβάλλουσαι. διότι καὶ τὰ εἴδεα, ὅμοια αὐτὰ ἑωυτοῖς εἰσίν. σίτῳ τε χρέονται αἰεὶ ὁμοίως, ἐσθῆτι τε τῇ αὐτῇ καὶ θέρεος καὶ χειμῶνος. τόν τε ἠέρα ὑδατεινὸν ἕλκοντες καὶ παχὺν, τά τε ὕδατα πίνοντες ἀπὸ χιόνος καὶ παγετῶν. τοῦ τε ταλαιπώρου ἀπεόντες. οὐ γὰρ οἷόν τε τὸ σῶμα ταλαιπωρεῖσθαι, οὐδὲ τὴν ψυχὴν, ὅκου μεταβολαὶ μὴ γίγνονται ἰσχυραί. διὰ ταύτας τὰς ἀνάγκας, τὰ εἴδεα αὐτῶν παχέα ἐστὶ καὶ σαρκώδεα. καὶ ἄρθρα καὶ ὑγρὰ καὶ ἄτονα. αἵ τε κοιλίαι ὑγρόταται πασέων κοιλιῶν αἱ κάτω. οὐ γὰρ οἷόν τε νηδὺν ἀναξηραίνεσθαι ἐν τοιαύτῃ χώρῃ καὶ φύσει καὶ ὥρης καταστάσει, ἀλλὰ διὰ πιμελὴν τε καὶ ψιλὴν τὴν σάρκα, τά τε εἴδεα ἔοικεν ἀλλήλοισιν, τά τε ἄρσενα τοῖς ἄρσεσιν, καὶ τὰ θήλεα τοῖς θήλεσι. τῶν γὰρ ὡρέων παραπλησίων ἐουσέων, φθοραὶ οὐκ ἐγγίγνονται οὐδὲ κακώσιες ἐν τῇ τοῦ γόνου ξυμπήξει. ἢν μή τινος ἀνάγκης βιαίου τύχῃ ἢ νούσου. μέγα δὲ τεκμήριον ἐς τὴν ὑγρότητα παρέξομαι. Σκυθέων γὰρ τοὺς πολλοὺς, ἅπαντας

πάντας ὅσοι Νομάδες, εὑρήσεις, κεκαυμένους τούς τε ὤμους καὶ τοὺς βραχίονας, καὶ τοὺς καρποὺς τῶν χειρῶν, καὶ τὰ στήθεα, ἰσχία καὶ τὴν ὀσφὺν δι' ἄλλ' οὐδὲν, ἢ διὰ τὴν ὑγρότητα τῆς φύσιος καὶ τὴν μαλακίην. οὐ γὰρ δύνανται οὔτε τοῖς τόξοις ξυντείνειν, οὔτε τῷ ἀκοντίῳ ἐμπίπτειν τῷ ὤμῳ ὑπὸ ὑγρότητος καὶ ἀτονίης. ὁκόταν δὲ καυθῶσιν, ἀναξηραίνεται ἐκ τῶν ἄρθρων τὸ πολὺ τοῦ ὑγροῦ. καὶ ἐντονώτερα μᾶλλον γίνεται καὶ τροφιμώτερα καὶ ἠρθρωμένα τὰ σώματα μᾶλλον. ῥοϊκὰ δὲ γίνεται καὶ πλατέα, πρῶτον μὲν ὅτι οὐ σπαργανοῦνται, ὥσπερ ἐν Αἰγύπτῳ, οὐδὲ νομίζουσιν διὰ τὴν ἱππασίην ὅκως ἂν εὔεδροι ἔωσιν. ἔπειτα δὲ διὰ τὴν ἕδρην, τά τε γὰρ ἄρσενα ἕως ἂν οὐχ οἷά τε ἐφ' ἵππου ὀχέεσθαι, τὸ πολὺ τοῦ χρόνου κάθηται ἐν τῇ ἁμάξῃ καὶ βραχὺ τῇ βαδίσει χρέονται, διὰ τὰς μεταναστάσιας καὶ περιελάσιας. τὰ δὲ θήλεα θαυμαστὸν οἷον ῥοϊκὰ εἶναι τὰ εἴδεα. πυῤῥὸν δὲ τὸ γένος ἐστὶ τὸ Σκυθικὸν διὰ τὸ ψῦχος, οὐκ ἐπιγενομένου ὀξέως τοῦ ἡλίου. ὑπὸ δὲ τοῦ ψύχεος, ἡ λευκότης ἐπικαίεται, καὶ γίγνεται πυῤῥή. πολύγονον δὲ οὐχ οἷόν τε εἶναι φύσιν τοιαύτην, οὔτε γὰρ τῷ ἀνδρὶ ἡ ἐπιθυμίη τῆς μίξιος γίνεται πολλή, διὰ τὴν ὑγρότητα τῆς φύσιος, καὶ τῆς κοιλίης τὴν μαλθακότητά τε καὶ τὴν ψυχρότητα, ἀπὸ τῶν ἥκιστα εἰκὸς εἶναι ἄνδρα οἷόν τε λαγνεύειν. καὶ ἔτι ὑπὸ τῶν ἵππων ἀεὶ κοπτόμενοι, ἀσθενέες γίγνονται ἐς τὴν μίξιν. τοῖσι μὲν ἀνδράσιν αὗται αἱ προφάσιες γίγνονται. τῇσι δὲ γυναιξὶν ἥ τε πιότης τῆς σαρκὸς καὶ ὑγρότης. οὐ γὰρ δύνανται ἔτι ξυναρπάζειν αἱ μῆτραι τὸν γόνον. οὔτε γὰρ ἐπιμήνιος κάθαρσις αὐτῇσι γίγνεται ὡς χρεών ἐστιν, ἀλλ' ὀλίγον καὶ διὰ χρόνου. τό τε στόμα τῶν μητρέων ὑπὸ πιμελῆς ξυγκλείεται, καὶ οὐχ ὑποδέχεται τὸν γόνον. αὗταί τε ἀταλαίπωροι καὶ πίεραι, καὶ αἱ κοιλίαι ψυχραὶ καὶ μαλακαί. καὶ ὑπὸ τουτέων τῶν ἀναγκέων οὐ πολύγονόν ἐστι τὸ γένος τὸ Σκυθικόν. μέγα δὲ τεκμήριον αἱ οἰκέτιδες ποιέουσιν. οὐ γὰρ φθάνουσι παρὰ ἄνδρα ἀφικνεύμεναι, καὶ ἐν γαστρὶ ἴσχουσι διὰ τὴν

ταλαι-

ταλαιπωρίην καὶ ἰσχνότητα τῆς σαρκός. ἔτι τε πρὸς τουτέοισιν εὐνουχίαι γίνονται οἱ πλεῖστοι ἐν Σκύθεσιν, καὶ γυναικεῖα ἐργάζονται. καὶ ὡς αἱ γυναῖκες διαλέγονταί τε ὁμοίως. καλεῦνταί τε οἱ τοιοῦτοι ἀνανδριεῖς. οἱ μὲν ἐπιχώριοι τὴν αἰτίην προστιθέασι θεῷ, καὶ σέβονται τούτους τοὺς ἀνθρώπους, καὶ προσκυνέουσι, δεδοικότες περί τε ὠυτέων ἕκαστοι. ἐμοὶ δὲ καὶ αὐτέῳ δοκεῖ, ταῦτα τὰ πάθεα θεῖα εἶναι καὶ τἄλλα πάντα. καὶ οὐδὲν ἕτερον ἑτέρου θειότερον, οὐδὲ ἀνθρωπινώτερον, ἀλλὰ πάντα θεῖα. ἕκαστον δὲ ἔχει φύσιν τῶν τοιουτέων, καὶ οὐδὲν ἄνευ φύσιος γίγνεται. καὶ ὅπερ τὸ πάθος ὥς μοι δοκέει γίγνεσθαι, φράσω. ὑπὸ τῆς ἱππασίης αὐτοὺς κέδματα λαμβάνει, ἅτε αἰεὶ κρεμαμένων ἀπὸ τῶν ἵππων τοῖς ποσίν. ἔπειτα ἀποχωλοῦνται καὶ ἕλκονται τὰ ἰσχία οἳ ἂν σφόδρα νοσήσωσιν. ἰῶνται δὲ σφᾶς αὐτοὺς τρόπῳ τοιῷδε. ὁκόταν ἄρχηται ἡ νοῦσος, ὄπισθεν τοῦ ὠτὸς ἑκατέρην φλέβα τάμνουσιν. ὅταν δὲ ἀπορρυῇ τὸ αἷμα, ὕπνος ὑπολαμβάνει ὑπὸ ἀσθενείας, καὶ καθεύδουσιν. ἔπειτα ἀνεγείρονται. οἱ μέν τινες, ὑγιέες ἐόντες. οἱ δ' οὔ. ἐμοὶ μὲν οὖν δοκέει ἐν ταύτῃ τῇ ἰήσει διαφθείρεσθαι. εἰσὶ γὰρ παρὰ τὰ ὦτα φλέβες, ἃς ἐάν τις ἐπιτάμῃ, ἄγονοι γίνονται οἱ ἐπιτμηθέντες ταύτας. τοίνυν μοι δοκέουσι τὰς φλέβας ἐπιτάμνειν. οἱ δὲ μετὰ ταῦτα, ἐπειδ' ἂν ἀφίκωνται παρὰ γυναῖκας, καὶ μὴ οἷοί τε ἔωσι χρῆσθαι σφῖσιν αὐταῖς, τὸ πρῶτον οὐκ ἐνθυμεῦνται, ἀλλ' ἡσυχίην ἔχουσιν. ὁκόταν δὲ δὶς καὶ τρὶς καὶ πλεονάκις αὐτέοισι πειρωμένοισιν, μηδὲν ἀλλοιότερον ἀποβαίνῃ, νομίσαντές τι ἡμαρτηκέναι τῷ θεῷ ὃν ἐπαιτιῶνται, ἐνδύονται στολὴν γυναικείην καταγνόντες ἑωυτῶν ἀνανδρείην. γυναικίζουσί τε καὶ ἐργάζονται μετὰ τῶν γυναικῶν, ἃ καὶ ἐκεῖναι. τοῦτο δὲ πάσχουσιν Σκυθέων οἱ πλούσιοι, οὐχ οἱ κάκιστοι, ἀλλ' οἱ εὐγενέστατοι καὶ ἰσχὺν πλείστην κεκτημένοι διὰ τὴν ἱππασίην. οἱ δὲ πένητες, ἧσσον. οὐ γὰρ ἱππάζονται. καί τοι ἐχρῆν, ἐπεὶ θειότερον τοῦτο τὸ νόσευμα τῶν λοιπῶν ἐστιν, οὐ τοῖς γενναιοτάτοις τῶν Σκυθέων καὶ τοῖς πλουσιωτάτοις προσπί-

πλὴν μούνοις, ἀλλὰ τοῖς ἅπασιν ὁμοίως. καὶ μᾶλλον τοῖσιν ὀλίγα κεκτημένοισιν, οὐ τιμωμένοισιν ἤδη, εἰ χαίρουσιν οἱ θεοὶ καὶ θαυμαζόμενοι ὑπ' ἀνθρώπων, καὶ ἀντὶ τούτων χάριτας ἀποδιδοῦσιν. εἰκὸς γὰρ τοὺς μὲν πλουσίους, θύειν πολλὰ τοῖς θεοῖς, καὶ ἀνατιθέναι ἀναθήματα ὄντων χρημάτων, καὶ τιμᾶν. τοὺς δὲ πένητας ἧσσον, διὰ τὸ μὴ ἔχειν. ἔπειτα καὶ ἐπιμεμφομένους, ὅτι οὐ διδόασιν χρήματα αὐτοῖσιν. ὥς τε τῶν τοιούτων ἁμαρτιῶν τὰς ζημίας, τοὺς ὀλίγα κεκτημένους φέρειν μᾶλλον, ἢ τοὺς πλουσίους. ἀλλὰ γὰρ ὥσπερ καὶ πρότερον ἔλεξα. θεῖα μὲν καὶ ταῦτα ἐστὶν ὁμοίως τοῖς ἄλλοις. γίγνεται δὲ κατὰ φύσιν ἕκαστα. καὶ ἡ τοιαύτη νοῦσος ἀπὸ τοιαύτης προφάσιος τοῖς Σκύθαις γίνεται, οἵην εἴρηκα. ἔχει δὲ καὶ κατὰ τοὺς λοιποὺς ἀνθρώπους ὁμοίως. ὅκου γὰρ ἱππάζονται μάλιστα καὶ πυκνότατα, ἐκεῖ πλεῖστοι ὑπὸ κεδμάτων καὶ ἰσχιάδων καὶ ποδαγριῶν ἁλίσκονται, καὶ λαγνεύειν κάκιστοι εἰσί. ταῦτα δὲ τοῖσιδε Σκύθῃσι πρόσεστι, καὶ εὐνουχοειδέστατοι εἰσὶν ἀνθρώπων διὰ τὰς προφάσιας, καὶ ὅτι ἀναξυρίδας ἔχουσιν ἀεί, καὶ εἰσὶν ἐπὶ τῶν ἵππων τὸ πλεῖστον τοῦ χρόνου. ὥς τε μήτε χειρὶ ἅπτεσθαι τοῦ αἰδοίου, ὑπό τε τοῦ ψύχεος, καὶ τοῦ κόπου ἐπιλαθέσθαι τοῦ ἱμέρου καὶ τῆς μίξιος, καὶ μηδὲν παρακινεῖν πρότερον, ἢ ἀνανδρωθῆναι. περὶ μὲν οὖν τῶν Σκυθέων οὕτως ἔχει τοῦ γένεος. τὸ δὲ λοιπὸν γένος τὸ ἐν τῇ Εὐρώπῃ διάφορον αὐτὸ ἑωυτῷ ἐστι, καὶ κατὰ τὸ μέγεθος, καὶ κατὰ τὰς μορφὰς διὰ τὰς μεταλλαγὰς τῶν ὡρέων, ὅτι μεγάλαι γίνονται καὶ πυκναί, καὶ θάλπη τε ἰσχυρὰ, καὶ χειμῶνες καρτεροί, καὶ ὄμβροι πολλοί, καὶ αὖθις, αὐχμοὶ πολυχρόνιοι, καὶ πνεύματα, ἐξ ὧν μεταβολαὶ πολλαὶ καὶ παντοδαπαί. ἀπὸ τούτων εἰκὸς αἰσθάνεσθαι καὶ τὴν γένεσιν ἐν τῇ συμπήξει τοῦ γόνου ἄλλην. καὶ μὴ τῷ αὐτῷ αὐτὴν γίγνεσθαι, ἔν τε τῷ θέρει, καὶ τῷ χειμῶνι. μηδὲ ἐν ἐπομβρίῃ καὶ αὐχμῷ, διότι τὰ εἴδεα διηλλάχθαι νομίζω τῶν Εὐρωπαίων μᾶλλον, ἢ τῶν Ἀσιηνῶν. καὶ τὰ μεγέθη διαφορώτατα αὐτὰ ἑωυτοῖσι εἶναι κατὰ πόλιν ἑκάστην. αἱ γὰρ φθοραὶ πλείονες ἐγγίγνονται τοῦ γόνου ἐν τῇ ξυμπήξει ἐν ταῖς μεταλ-

λαγαῖς

λαγαῖς τῶν ὡρέων πυκναῖς ἐούσαις, ἢ ἐν τῇσι παραπλησίῃσι καὶ ὁμοίοισιν. περί τε τῶν ἠθέων ὁ αὐτὸς λόγος. τότε ἄγριον, καὶ τὸ ἄμικτον, καὶ τὸ θυμοειδὲς ἐν τῇ τοιαύτῃ φύσει ἐγγίνεται. αἱ γὰρ ἐκπλήξιες πυκναὶ γιγνόμεναι τῆς γνώμης τὴν ἀγριότητα ἐντιθέασιν. τὸ δὲ ἥμερόν τε καὶ ἤπιον, ἀμαυροῦσιν. καὶ ὅτι εὐψυχοτέρους νομίζω τοὺς τὴν Εὐρώπην οἰκοῦντας εἶναι, ἢ τοὺς τὴν Ἀσίην. ἐν μὲν γὰρ τῷ αἰεὶ παραπλησίως αἱ ῥαθυμίαι ἔνεισιν. ἐν δὲ τῷ μεταβαλλομένῳ, αἱ ταλαιπωρίαι τῷ σώματι καὶ τῇ ψυχῇ. καὶ ἀπὸ μὲν ἡσυχίης καὶ ῥαθυμίης, ἡ δειλίη αὔξεται. ἀπὸ δὲ τῆς ταλαιπωρίης καὶ τῶν πόνων, αἱ ἀνδρεῖαι. διὰ τοῦτο εἰσὶ μαχιμώτεροι οἱ τὴν Εὐρώπην οἰκοῦντες. καὶ διὰ τοὺς νόμους, ὅτι οὐ βασιλεύονται, ὥσπερ οἱ Ἀσιηνοί. ὅκου γὰρ βασιλεύονται, ἐκεῖ ἀνάγκη δειλοτάτους εἶναι. εἴρηται δέ μοι καὶ πρότερον. αἱ γὰρ ψυχαὶ δεδούλωνται, καὶ οὐ βούλονται παρακινδυνεύειν ἑκόντες εἰκῆ ὑπὲρ ἀλλοτρίης δυνάμιος. οὗτοι δὲ αὐτόνομοι. ὑπὲρ αὐτῶν γὰρ τοὺς κινδύνους αἱρεῦνται, καὶ οὐκ ἄλλων. προθυμεῦνται ἑκόντες, καὶ ἐς τὸ δεινὸν ἔρχονται. τὰ γὰρ ἀριστεῖα τῆς νίκης αὐτοὶ φέρονται. οὕτως οἱ νόμοι οὐχ ἥκιστα τὴν εὐψυχίην ἐργάζονται. τὸ μὲν οὖν ὅλον καὶ τὸ ἅπαν, οὕτως ἔχει. περί τε τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀσίης. ἔνεισι δὲ καὶ ἐν τῇ Εὐρώπῃ φῦλα διάφορα ἕτερα ἑτέροις, καὶ τὰ μεγέθεα, καὶ τὰς μορφὰς, καὶ τὰς ἀνδρείας. τὰ δὲ διαλλάσσοντα ταῦτά ἐστιν, ἃ καὶ ἐπὶ τῶν πρότερον εἴρηται. ἔτι δὲ σαφέστερον φράσω. ὁκόσοι μὲν χώρην ὀρεινήν τε οἰκοῦσι τρηχείην καὶ ὑψηλὴν καὶ ἔνυδρον, καὶ αἱ μεταβολαὶ αὐτέοισι γίνονται τῶν ὡρέων μέγα διάφοροι, ἐνταῦθα εἰκὸς εἴδεα μεγάλα εἶναι, καὶ πρὸς τὸ ταλαίπωρον, καὶ τὸ ἀνδρεῖον εὖ πεφυκότα, καὶ τό τε ἄγριον καὶ τὸ θηριῶδες αἱ τοιαῦται φύσιες οὐχ ἥκιστα ἔχουσιν. ὁκόσοι δὲ κοῖλα χωρία, καὶ λειμακώδεα, καὶ πνιγηρὰ, καὶ τῶν θερμῶν πνευμάτων πλέον μέρος μετέχουσι ἢ τῶν ψυχρῶν, ὕδασί τε χρῶν-

τοῖς θερμοῖς, οὗτοι δὲ μεγάλοι μὲν οὐκ ἂν εἴησαν, οὐδὲ κανονίαι. ἐς εὖρος δὲ πεφυκότες καὶ σαρκώδεες καὶ μελανότριχες. καὶ αὐτοὶ μέλανες μᾶλλον ἢ λευκότεροι. φλεγματίαι δὲ ἧσσον ἢ χολώδεες. τό τε ἀνδρεῖον καὶ ταλαίπωρον ἐν τῇ ψυχῇ, φύσει μὲν οὐκ ἂν ὁμοίως ἐνείη, νόμος δὲ προσγενόμενος, ἀπεργάσαιτ' ἄν. καὶ εἰ μὲν ποταμοὶ ἐνέσαν ἐν τῇ χώρῃ, οἵτινες ἐκ τῆς χώρης ἐξοχετεύουσιν τό τε στάσιμον καὶ τὸ ὄμβριον, οὗτοι ἂν ὑγιηροί τε εἴησαν καὶ λαμπροί. εἰ μέντοι ποταμοὶ μὲν μὴ εἴησαν, τὰ δὲ ὕδατα κρηναῖά τε καὶ στάσιμα πίνοιεν καὶ ἑλώδεα, ἀνάγκη τὰ τοιαῦτα τῆς γαστρὸς ἀτηρέα εἶναι καὶ σπληνός. ὁκόσοι δὲ ὑψηλήν τε οἰκέουσι χώρην, καὶ λείην, καὶ ἀνεμώδεα, καὶ ἔνυδρον, εἶεν ἂν εἴδεα μεγάλα, καὶ ἑωυτοῖς παραπλήσια, καὶ ἀνορθότερα. καὶ ἡπιώτεραι αἱ γνῶμαι. ὁκόσοι λεπτά τε καὶ ἄνυδρα καὶ ψιλά, ταῖς δὲ μεταβολαῖς τῶν ὡρέων οὐ κέχρηνται ἐν ταύτῃ τῇ χώρῃ τὰ εἴδεα εἰκός τε σκληρά τε εἶναι καὶ ἔντονα. καὶ ξανθότερα, ἢ μελάντερα. καὶ τὰ ἤθεα καὶ τὰς ὀργὰς αὐθάδεάς τε καὶ ἰδιογνώμονας. ὅκου γὰρ μεταβολαὶ εἰσὶ πυκνόταται τῶν ὡρέων, καὶ πλεῖστον διάφοροι αὐταὶ ἑωυτῇσιν, ἐκεῖ καὶ τὰ ἤθεα καὶ τὰς φύσιας εὑρήσεις πλεῖστον διαφερούσας. μέγισται μὲν οὖν εἰσὶν αὗται τῆς φύσιος διαλλαγαί. ἔπειτα δὲ καὶ ἡ χώρη ἐν ᾗ ἄν τις τρέφεται, καὶ τὰ ὕδατα. εὑρήσεις γὰρ ἐπὶ τὸ πλῆθος τῆς χώρης τῇ φύσει ἀκολουθοῦντα καὶ εἴδεα τῶν ἀνθρώπων καὶ τοὺς τρόπους. ὅκου μὲν γὰρ ἡ γῆ πίειρα καὶ μαλθακὴ καὶ ἔνυδρος, καὶ τὰ ὕδατα κάρτα μετέωρα, ὥστε θερμὰ εἶναι τοῦ θέρεος, καὶ τοῦ χειμῶνος ψυχρά, καὶ τῶν ὡρέων καλῶς κέεται, ἐνταῦθα καὶ οἱ ἄνθρωποι σαρκώδεες εἰσὶ καὶ ἄναρθροι καὶ ὑγροὶ καὶ ἀταλαίπωροι. καὶ τὴν ψυχὴν κακοὶ ὡς ἐπὶ τὸ πολύ. τό τε ῥᾴθυμον καὶ τὸ ὑπνηρόν ἐστιν ἐν αὐτοῖσιν. ἔς τε τὰς τέχνας παχέες, οὐ λεπτοί, οὐδ' ὀξέες. ὅκου δ' ἐστὶν ἡ χώρη ψιλή τε καὶ ἀνώχυρος καὶ τρηχεῖη, καὶ ὑπὸ τοῦ χειμῶνος πιεζομένη, καὶ ὑπὸ τοῦ ἡλίου κεκαυμένη. ἐνταῦθα δὲ σκληρούς τε καὶ ἰσχνοὺς καὶ διηρθρωμένους, καὶ ἐντόνους καὶ δασέας. τό τε ἐργατικὸν ὀξὺ ἐνεὸν ἐν τῇ φύσει τῇ τοιαύτῃ, καὶ τὸ ἄγρυπνον.

τάς τε.

τάτε ἤθη καὶ τὰς ὀργὰς, αὐθαδίας, καὶ ἰδιογνώμονας. τοῦ τε ἀγρίου μᾶλλον μετέχοντας, ἢ τοῦ ἡμέρου. ἔς τε τὰς τέχνας, ὀξυτέρους τε καὶ συνετωτέρους. καὶ τὰ πολέμια ἀμείνους εὑρήσεις, καὶ τἄλλα τὰ ἐν τῇ γῇ φυόμενα πάντα, ἀκόλουθα ὄντα τῇ γῇ. αἱ μὲν ἐναντιώταται φύσιές τε καὶ ἰδέαι, ἔχουσιν οὕτως. ἀπὸ δὲ τουτέων τεκμαιρόμενος τὰ λοιπὰ ἐνθυμέεσθαι, καὶ οὐχ ἁμαρτήσῃ.

ἹΠΠΟΚΡΆΤΟΥΣ ΠΕΡῚ ΦΥΣΩ͂Ν.

ΕἸΣῚ τινὲς τῶν τεχνέων, αἳ τοῖσι μὲν κεκτημένοισιν, εἰσὶν ἐπίπονοι. τοῖσι δὲ χρεομένοισιν, ὀνησοί. καὶ τοῖσι μὲν ἰδιώτῃσι, ξυνὸν ἀγαθόν. τοῖσι δὲ μεταχειριζομένοισιν σφᾶς, λυπηραί. τῶν δὲ δὴ τοιούτων ἐστὶ τεχνέων, καὶ ἣν οἱ Ἕλληνες καλέουσιν ἰητρικήν. ὁ μὲν γὰρ ἰητρὸς, ὁρέει τε δεινὰ, θιγγάνει τε ἀηδέων, καὶ ἐπ' ἀλλοτρίῃσιν ξυμφορῇσιν, ἰδίας καρποῦται λύπας. οἱ δὲ νοσέοντες, ἀπαλλάσσονται τῶν μεγίστων κακῶν διὰ τὴν τέχνην. νούσων. πόνων. λύπης. θανάτου. πᾶσι γὰρ τούτοισιν, ἄντικρυς ἰητρικὴ εὑρίσκεται ἀκεστορίς. ταύτης δὲ τῆς τέχνης. τὰ μὲν φλαῦρα, χαλεπὸν γνῶναι. τὰ δὲ σπουδαῖα, ῥηΐδιον. καὶ τὰ μὲν φλαῦρα, τοῖσι ἰητροῖσι, καὶ οὐ τοῖσιν ἰδιώτῃσιν. οὐ γὰρ σώματος, ἀλλὰ γνώμης ἔργα εἰσίν. ὅσα μὲν χειρουργῆσαι δεῖ, χρὴ συνεθισθῆναι. τὸ γὰρ ἔθος τῇσι χερσὶ, κάλλιστον διδασκαλεῖον. περὶ δὲ τῶν ἀφανεστάτων καὶ χαλεπωτάτων νουσημάτων, δόξῃ μᾶλλον ἢ τέχνῃ κρίνεται. διαφέρει δὲ ἐν αὐτέοισι πλεῖστον, ἡ πείρη τῆς ἀπειρίης. ἓν δὲ δή τι τῶν τοιούτων ἐστὶ, τόδε. τί ποτε τὸ ἄτιόν ἐστι τῶν νούσων, καὶ τίς ἀρχὴ καὶ πηγὴ γίνεται τῶν ἐν τῷ σώματι κακῶν. εἰ γάρ τις εἰδείη τὴν αἰτίην τοῦ σώματος, οἷός τ' ἂν εἴη προσφέρειν τὰ ξυμφέροντα τῷ σώματι. ἐκ τῶν ἐναντίων ἐπιστάμενος τὰ νουσήματα. αὕτη γὰρ

τη γὰρ ἡ ἰητρικὴ, μάλιστα κατὰ φύσιν ἐστίν. αὐτίκα γὰρ λιμὸς, νοῦσος ἐστίν. ὅ,τι γὰρ ἂν λυπῇ τὸν ἄνθρωπον, τοῦτο καλέεται νοῦσος. τί οὖν λιμοῦ φάρμακον; ὅ,τι παύει λιμόν. τοῦτο δ' ἐστὶ βρῶσις. τούτῳ ἄρα ἐκεῖνο ἰητέον. αὖθις αὖ δίψαν ἔπαυσε πόσις. πάλιν αὖ, πλησμονὴν ἰῆται, κένωσις. κένωσιν δὲ, πλησμονή. πόνον δὲ ἀπονίη. ἀπονίην δὲ, πόνος. ἑνὶ δὲ συντόμῳ λόγῳ, τὰ ἐναντία τῶν ἐναντίων ἐστὶν ἰήματα. ἰητρικὴ γάρ ἐστι, πρόσθεσις καὶ ἀφαίρεσις. ἀφαίρεσις μὲν, τῶν ὑπερβαλλόντων, πρόσθεσις δὲ, τῶν ἐλλιπόντων. ὁ δὲ κάλλιστα τοῦτο ποιέων, ἄριστος ἰητρός, ὁ δὲ τουτέου πλεῖστον ἀπηλλαγμένος, πλεῖστον ἀπήλλακται καὶ τῆς τέχνης. τὰ μὲν οὖν ἐν παρέργῳ τοῦ λόγου τοῦ μέλλοντος εἴρηται. τῶν δὲ νούσων ἁπασέων, ὁ μὲν τρόπος ὁ αὐτὸς, ὁ δὲ τόπος διαφέρει. δοκέει μὲν οὖν τὰ νουσήματα οὐδὲν ἀλλοισιν ἐοικέναι, διὰ τὴν ἀλλοιότητα τῶν τόπων. ἔστι δὲ μία τῶν νούσων ἁπασέων καὶ ἰδέη, καὶ αἰτίη ἡ αὐτή. ἥτις δέ ἐστιν αὕτη, διὰ τοῦ μέλλοντος λόγου, φράσαι πειρήσομαι. τὰ γὰρ σώματα τῶν τε ἀνθρώπων καὶ τῶν ἄλλων ζώων, ἀπὸ διισσῶν τροφῶν τρέφονται. ἔστι δὲ τῇσι τροφῇσι ταύτῃσι, ταῦτα τὰ ὀνόματα, σῖτα. ποτά. πνεύματα. πνεύματα δὲ τὰ μὲν ἐν τοῖσι σώμασι, φῦσαι καλέονται. τὰ δὲ ἔξω τῶν σωμάτων, ἀὴρ. οὗτος δὲ μέγιστος ἐστὶν ἐν ἅπασι τῶν συμπτωμάτων δυνάστης. ἄξιον δὲ αὐτοῦ θεάσασθαι τὴν δύναμιν. ἄνεμος γάρ ἐστιν ἠέρος ῥεῦμα, καὶ χεῦμα. ὅταν οὖν πολὺς ἀὴρ ἰσχυρὸν τὸ ῥεῦμα ποιήσῃ, τά τε δένδρεα ἀνασπαστὰ πρόρριζα γίνεται διὰ τὴν βίην τοῦ πνεύματος. τό, τε πέλαγος κυμαίνεται. ὁλκάδες τε ἄπειροι τῷ μεγέθει, ἐς ὕψος διαῤῥίπτονται. τοιαύτην μὲν οὖν, ἐν τουτέοισιν ἔχει δύναμιν. ἀλλὰ μὴν ἐστί γε τῇ μὲν ὄψει, ἀφανής. τῷ δὲ λογισμῷ, φανερός. τί γὰρ ἄνευ τουτέου γένοιτο ἄν; ἢ τίνος οὗτος ἄπεστιν; ἢ τίνι οὐ ξυμπάρεστιν; ἅπαν γὰρ τὸ μεταξὺ γῆς τε καὶ οὐρανοῦ, πνεύματος συμπλέον ἐστί. τοῦτο καὶ χειμῶνος καὶ θέρεος αἴτιον. ἐν μὲν τῷ χειμῶνι, πυκνὸν καὶ ψυχρὸν γινόμενον. ἐν δὲ τῷ θέρει, πρηὺ καὶ γαληνόν. ἀλλὰ μὴν ἡλίου καὶ σελήνης καὶ ἄστρων ὁδὸς, διὰ τοῦ πνεύματός ἐστι. τῷ γὰρ πνεύματι τὸ πνεῦμα τροφή.

τοῦ δὲ

τοῦ δὲ πνεύματος τὸ πῦρ στερηθὲν, οὐκ ἂν δύναιτο ζώειν. ὥς τε καὶ τὸν τοῦ ἡλίου δρόμον ἀέναον ἐόντα ὁ ἀὴρ ἀέναος, καὶ λεπτὸς ἐὼν, τὸ εἶναι παρέχεται. ἀλλὰ μὴν καὶ περὶ τοῦ πελάγους ὅτι μέθεξιν ἔχει πνεύματος, παντί που δῆλον. οὐ γὰρ ἄν ποτε τὰ πλωτὰ ζῶα ζώειν ἠδύνατο, μὴ μετέχοντα πνεύματος. μετέχοιεν δὲ πῶς ἂν ἄλλως, ἀλλ' ἢ διὰ τοῦ ὕδατος, καὶ ἐκ τοῦ ὕδατος ἕλκοντα τὸν ἀέρα. καὶ τῇ μὲν, ἐπὶ τουτέου βάθριον, οὗτός γε τῆς γῆς ὄχημα, κενεόν τε οὐδέν ἐστι τούτου. διότι μὲν τοῖσιν ἄλλοισιν ὁ ἀὴρ ἔῤῥωται, εἴρηται. τοῖσι δ' αὖ θνητοῖσιν, οὗτος αἴτιος, τοῦ τε βίου καὶ τῶν νοσέων τοῖσι νοσέουσι. τοσαύτη δὲ τυγχάνει πᾶσι χρέη τοῖσι σώμασι τοῦ πνεύματος ἐοῦσα, ὥς τε τῶν μὲν ἄλλων ἁπάντων ἀποσχόμενος ὁ ἄνθρωπος, καὶ σιτίων, καὶ ποτῶν, δύναιτ' ἂν ἡμέρας δύο καὶ τρεῖς καὶ πλέονας διάγειν. ἢν δέ τις ἐπιλάβοι τὰς τοῦ πνεύματος ἐς τὸ σῶμα διεξόδους, ἐν βραχεῖ μέρει ἡμέρης ἀπόλοιτο ἄν, ὡς μεγίστης χρέης ἐούσης τῷ σώματι τοῦ πνεύματος. ἔτι τοίνυν τὰ μὲν ἄλλα πάντα διαλείπουσιν ἄνθρωποι πρήσσοντες, ὁ γὰρ βίος μεταβολέων πλέως ἐστί. τοῦτο δὲ μοῦνον αἰεὶ διατελέουσιν ἅπαντα τὰ θνητὰ ζῶα πρήσσοντα. τοτὲ μὲν, ἐμπνέοντα. τοτὲ δὲ, ἐκπνέοντα. ὅτι μὲν οὖν μεγάλη κοινωνίη ἅπασι τοῖσι ζώοισι τοῦ ἠέρος ἐστὶν, εἴρηται. Μετὰ τοῦτο τοίνυν, εὐθέως ῥητέον, ὅτι οὐκ ἄλλοθέν ποθεν εἰκός ἐστι γίνεσθαι τὰς ἀῤῥωστίας μάλιστα, ἢ ἐντεῦθεν. ὅταν τοῦτο ἢ πλέον, ἢ ἔλασσον, ἢ καὶ ἀθροώτερον, καὶ μεμιασμένον νοσεροῖσι μιάσμασιν, ἐς τὸ σῶμα ἐσέλθῃ. περὶ μὲν οὖν ὅλου τοῦ πρήγματος, ἀρκεῖ μοι ταῦτα. μετὰ δὲ ταῦτα, πρὸς αὐτὰ τὰ ἔργα τῷ λόγῳ πορευθεὶς, ἐπιδείξω τὰ νοσήματα τούτου ἀπόγονά τε καὶ ἔκγονα πάντα ἐόντα. πρῶτον δὲ ἀπὸ τοῦ κοινοτάτου νοσήματος ἄρξομαι πυρετοῦ. τοῦτο γὰρ τὸ νόσημα πᾶσι ἐφεδρεύει τοῖσιν ἄλλοισι νουσήμασι. μάλιστα δὲ, φλεγμονῇ. δηλοῖ δὲ τὰ γινόμενα προσκόμματα. ἅμα γὰρ τῇ φλεγμονῇ εὐθὺς βουβῶν, καὶ πυρετὸς ἕπεται. εἰσὶ δὲ δισσὰ ἔθνεα πυρετῶν ὡς ταύτῃ διελθεῖν. ὁ μὲν κοινὸς ἅπασι, καλεόμενος λοιμός. ὁ δὲ διὰ πονηρὴν δίαιταν ἰδίῃ, τοῖσι πονηρῶς διαιτεομένοισι γινόμενος. ἀμφοτέρων δὲ τουτέων, αἴτιος ὁ ἀήρ. Ὁ μὲν οὖν κοινὸς πυρετὸς

διὰ τοῦτο τοιοῦτός ἐστιν, ὅτι τὸ πνεῦμα τὠυτὸ πάντες ἕλκουσιν. ὁμοίου δὲ ὁμοίως τοῦ πνεύματος τῷ σώματι μιχθέντος, ὅμοιοι καὶ οἱ πυρετοὶ γίνονται. ἀλλ' ἴσως φήσει τις. διατί οὖν οὐχ ἅπασι τοῖσι ζώοισι, ἀλλ' ἔθνει τινὶ αὐτέων ἐμπίπτουσιν αἱ τοιαῦται νοῦσοι; διότι φαίην ἂν διαφέρει σῶμα σώματος. καὶ φύσις φύσιος. καὶ τροφὴ τροφῆς. οὐ γὰρ πᾶσι τοῖσιν ἔθνεσι τῶν ζώων ταυτὰ οὔτ' ἀνάρμοστα, οὔτ' εὐάρμοστά ἐστιν, ἀλλ' ἕτερα ἑτέροισι ξύμφορα. ὁκόταν μὲν οὖν ὁ ἀὴρ τοιούτοισι πληθῇ μιάσμασι, ἃ τῇ ἀνθρωπίνῃ φύσει πολέμια ἐστὶν, ἄνθρωποι τότε νοσέουσιν. ὅταν δὲ ἑτέρῳ τινὶ ἔθνει ζώων ὁ ἀὴρ ἀνάρμοστος ᾖ, τὸ νόσημα κεῖνα νοσέουσιν. αἱ μὲν οὖν δημόσιαι οὖσαι τῶν νούσων, εἴρηνται. καὶ ὅτι, καὶ ὅκως, καὶ οἷσι, καὶ ἀφ' οὗ γίνονται. τὸν δὲ διὰ πονηρὴν δίαιταν γινόμενον πυρετὸν, διέξειμι. πονηρὴ δέ ἐστιν ἡ τοιήδε δίαιτα. τοῦτο μὲν οὖν ὅταν τις πλείονας τροφὰς ἢ ὑγρὰς, ἢ ξηρὰς διδῷ τῷ σώματι ἢ τὸ σῶμα δύναται φέρειν. καὶ πόνον μηδένα τῷ πλήθει τῶν τροφῶν ἀντιτίθησι. τοῦτο δὲ ὅταν ποικίλας καὶ ἀνομοίους ἀλλήλῃσιν ἐσπέμπῃ τροφάς. τὰ γὰρ ἀνόμοια στασιάζει. καὶ τὰ μὲν, θᾶσσον. τὰ δὲ, σχολαιότερον πέσσεται. μετὰ δὲ πολλῶν σιτίων ἀνάγκη, καὶ πολλὸν πνεῦμα εἰσιέναι. μετὰ πάντων γὰρ τῶν ἐσθιομένων καὶ πινομένων, εἴσεισι πνεῦμα ἐς τὸ σῶμα, ἢ πλέον, ἢ ἔλασσον. φανερὸν δὲ τοῦτο, τῷδε ἐστίν. ἐρυγμοὶ γὰρ γίνονται μετὰ τὰ σιτία καὶ ποτὰ τοῖσι πλείστοισιν. ἀναΐσσει γὰρ ὁ κατακλεισθεὶς ἀὴρ, ὁκόταν ἀναρρήξῃ τὰς πομφόλυγας, ἐν ᾗσι κρύπτεται. ὅτε οὖν τὸ σῶμα σιτίων πληθῇ, καὶ πνεύματος πλησμονὴ ἐπὶ πλεῖον γίνεται, τῶν σιτίων χρονιζομένων, χρονίζεται δὲ τὰ σιτία, διὰ πλῆθος οὐ δυνάμενα διελθεῖν. ἐμφραχθείσης δὲ τῆς κάτω κοιλίης, ἐς ὅλον τὸ σῶμα διέδραμον αἱ φῦσαι. προσπεσοῦσαι δὲ τὰ ἐναιμότατα τοῦ σώματος, ἔψυξαν. τουτέων δὲ τῶν τόπων ψυχθέντων, ὅκου αἱ πηγαὶ καὶ αἱ ῥίζαι τοῦ αἵματος εἰσὶ, διὰ παντὸς τοῦ σάματος ἡ φρίκη διῆλθεν. ἅπαντος δὲ τοῦ αἵματος ψυχθέντος, ἅπαν τὸ σῶμα φρίσσει. διὰ τοῦτο μὲν οὖν πρῶτον, αἱ φρῖκαι γίνονται πρὸ τῶν πυρετῶν. ὅκως

δ' ἂν

δ' ἂν ὁρμήσωσιν αἱ φῦσαι πλήθεϊ καὶ ψυχρότητι, τοιοῦτον γίνεται καὶ τὸ ῥῖγος. ἀπὸ μὲν πλειόνων καὶ ψυχροτέρων, ἰσχυρότερον. ἀπὸ δὲ ἐλασσόνων, καὶ ἧσσόν τι ψυχρῶν, ἧσσον ἰσχυρόν. ὁ δὲ τῇσι φρίκῃσι καὶ οἱ τρόμοι τοῦ σώματος, κατὰ τόνδε γίνονται τὸν τρόπον. τὸ αἷμα φοβεύμενον τὴν παροῦσαν φρίκην συντρέχει καὶ διέξεισιν κατὰ παντὸς τοῦ σώματος ἐς τὰ θερμότατα. αὗται μὲν οὖν αἱ ἄλλαι. καθαλλομένου δὲ τοῦ αἵματος ἐκ τῶν ἀκρωτηρίων τοῦ σώματος, τὰ σπλάγχνα τρομέουσι, καὶ αἱ σάρκες. τὰ μὲν γὰρ τοῦ σώματος, γίνεται πολύαιμα. τὰ δὲ ἄναιμα. τὰ μὲν οὖν ἄναιμα, διὰ τὴν ψύξιν οὐκ ἀτρεμέουσιν, ἀλλὰ πάλλονται. τὸ γὰρ θερμὸν ἐξ αὐτέων ἐκλέλοιπε. τὰ δὲ πολύαιμα, διὰ τὸ πλῆθος τοῦ αἵματος, τρέμουσι καὶ φλεγμονὰς ἐμποιέει. οὐ γὰρ δύναται πολλὸν γινόμενον ἀτρεμίζειν. χασμῶνται δὲ πρὸ τῶν πυρετῶν, ὅτε πολὺς ᾖ ὁ ἀὴρ ἀθροισθεὶς, ἀθρόον τε ἄνωθεν διεξιὼν, ἐξεμόχλευσε καὶ διέστησε τὸ στόμα. ταύτῃ γὰρ εὐδιέξοδός ἐστιν. ὡς γὰρ ἀπὸ τῶν λεβήτων ἀτμὸς ἀνέρχεται πολὺς ἑψομένου τοῦ ὕδατος, οὕτω καὶ σώματος θερμαινομένου, διΐσσει διὰ τοῦ στόματος ὁ ἀὴρ, ξυνεστραμμένος, καὶ βίῃ φερόμενος. καὶ τά τε ἄρθρα διαλύονται πρὸ τῶν πυρετῶν. χλιαινόμενα γὰρ τὰ νεῦρα διΐστανται. ὁκόταν δὲ συναλισθῇ ἀθροισθὲν τὸ πλεῖστον τοῦ αἵματος, διαθερμαίνεται πάλιν ὁ ἀὴρ ὁ ψύξας τὸ αἷμα, κρατηθεὶς ὑπὸ τῆς θερμότητος. διάπυρος δὲ καὶ μυδαλέος γενόμενος ἐν ὅλῳ τῷ σώματι τὴν θερμασίην ἐνεργάσατο. συνεργὸν δὲ αὐτῷ τὸ αἷμά ἐστι. τήκεται γὰρ πυρούμενον, καὶ γίνεται πνεῦμα ἐξ αὐτοῦ. τοῦ δὲ πνεύματος προσπίπτοντος πρὸς τοὺς πόρους τοῦ σώματος, οἱ ἱδρῶτες γίνονται. τὸ δὲ πνεῦμα συνιστάμενον, ἐς ὕδωρ ἔρχεται. καὶ διὰ τῶν πόρων διεξελθὸν, ἔξω περαιοῦται, τὸν αὐτὸν τρόπον, ὅνπερ ἀπὸ τῶν ἑψομένων ὑδάτων ὁ ἀτμὸς ἐπανιὼν, ἢν ἔχῃ στερέωμα πρὸς ὅ, τι χρὴ προσπίπτειν, παχύνεται, καὶ πυκνοῦται, καὶ σταγόνες ἀποπίπτουσι τῶν σωμάτων, οἷσιν ἂν ὁ ἀτμὸς προσπίπτῃ. πόνοι δὲ τῆς κεφαλῆς ἅμα τῷ πυρετῷ γίνονται, διὰ τόδε. στενοχωρίη τῇσι διεξόδοισιν ἐν τῇ κεφαλῇ τοῦ αἵματος γίνεται. πεπλήρονται γὰρ ἠέρος. πλησθεῖσα δὲ

καὶ προσθέσαι τὸν πόνον ἐμποιέουσιν ἐν τῇ κεφαλῇ. βίᾳ γὰρ τὸ αἷμα βιαζόμενον διὰ στενῆς ὁδοῦ θερμὸν ἐὸν, οὐ δύναται πορεύεσθαι ταχέως, πολλὰ γὰρ ἐμπόδια ἔνεστιν αὐτῷ κωλύματα, καὶ ἐμφράγματα. διὸ δὴ καὶ οἱ σφυγμοὶ γίνονται ἀμφὶ τοὺς κροτάφους. οἱ μὲν οὖν πυρετοὶ διὰ ταῦτα, ὡς ἔφην, γίνονται, καὶ τὰ μετὰ τῶν πυρετῶν ἀλγήματα καὶ νοσήματα. τῶν δὲ ἄλλων ἀρρωστημάτων ὁκόσοι μὲν ἂν εἰλεοὶ ἔωσιν, ἢ εἰλήμματα, ἢ στρόφοι, ἢ ἕτερα ἀποσκήμματα, φύσας εἶναι αἴτια ἅπασιν ἡγέομαι φανερὸν εἶναι. πάντων γὰρ τῶν τοιούτων αἰτίη τοῦ πνεύματος ἡ διέλευσις. ταῦτα γὰρ ὁκόταν προσπέσῃ πρὸς τόπους ἁπαλοὺς καὶ ἀήθεας καὶ ἀθίκτους, ὥσπερ τόξευμα ἐγκείμενον διαδύνον, διὰ τῆς σαρκὸς προσπίπτει. ποτὲ μὲν, πρὸς τὰ ὑποχόνδρια. ποτὲ δὲ, πρὸς τὰς λαπάρας. ποτὲ δὲ, ἐς ἀμφότερα. διὸ δὴ καὶ θερμαίνοντες ἔξωθεν πυριήμασι, πειρῶνται μαλθάσσειν τὸν πόνον. ἀραιοῦται μὲν γὰρ ὑπὸ τῆς θερμασίης τοῦ χρωτὸς τοῦ πυριήματος, διέρχεται τὸ πνεῦμα διὰ τοῦ σώματος, ὥστε παῦλάν τινα γίνεσθαι τοῦ πόνου. ἴσως δ' ἄν τις εἴποι, πῶς οὖν τὰ ῥεύματα γίνεται διὰ φύσας; ἢ τίνα τρόπον τῶν αἱμοῤῥαγιῶν τῶν περὶ τὰ στέρνα ταῦτα αἴτιον ἐστίν; οἶμαι δὲ καὶ ταῦτα δηλώσειν, διὰ ταῦτα γινόμενα. ὅτε περὶ τὴν κεφαλὴν αἱ φλέβες γεμισθῶσιν ἠέρος, πρῶτον μὲν ἡ κεφαλὴ βαρύνεται τῶν φυσέων ἐγκειμένων. ἔπειτα ἐνθλίβεται τὸ πνεῦμα κατὰ τὸ αἷμα διὰ τὴν στενότητα τῶν ὁδῶν. τὸ δὲ λεπτότατον τοῦ αἵματος, διὰ τῶν φλεβῶν ἐκθλίβεται. ταῦτα δὴ τὸ ὑγρὸν ὅταν ἀθροισθῇ ἢ ῥέῃ δι' ἄλλων πόρων. ὅκου δ' ἂν ἀθρόον ἀφίκηται τοῦ σώματος, ἐνταῦθα ξυνίσταται ἡ νοῦσος. ἐπὴν μὲν οὖν ἐπὶ τὴν ὄψιν ἔλθῃ, ταύτης ὁ πόνος. ἢν δὲ ἐς τὰς ἀκοὰς, ἐνταῦθ' ἡ νόσος. ἢν δὲ ἐς τὰς ῥῖνας, κόρυζα γίνεται. ἢν δὲ ἐς τὰ στέρνα, βράγχος καλέεται. τὸ γὰρ φλέγμα δριμέσι χυμοῖσι μεμιγμένον, ὅποι ἂν προσπέσῃ ἐς ἀήθεας τόπους ἑλκοῖ. τῇ δὲ φάρυγγι ἁπαλῇ ἐούσῃ καὶ τὸ ῥεῦμα προσπῖπτον, τραχύτητα ἐργάζεται. τὸ γὰρ πνεῦμα τὸ διαπνεόμενον διὰ τῆς φάρυγγος, ἐς τὰ στέρνα βαδίζει, καὶ πάλιν διέρχεται διὰ τῆς ὁδοῦ ταύτης. ὅταν δὲ ξυμβάλλῃ τῷ πνεύματι τὸ ῥεῦμα κά-

τωθεν

ταθὲν τῷ κατιόντι, βὴξ ἐπιγίνεται καὶ ἀναῤῥίπτεται ἄνω τὸ φλέγμα. τούτων δὲ τοιούτων ὄντων, ἡ φάρυγξ ἑλκοῦται. καὶ τρηχύνεται. καὶ θερμαίνεται καὶ ἕλκει τὸ ἐκ τῆς κεφαλῆς ὑγρὸν θερμὴ ἐοῦσα. ἡ δὲ κεφαλὴ πάλιν παρὰ τοῦ ἄλλου σώματος λαμβάνουσα, ταύτῃ δίδωσιν. ὁκόταν γοῦν ἐθισθῇ τὸ ῥεῦμα οὕτως ῥέειν καὶ χαλάδρα θέωσιν οἱ πόροι, διαδιδῶσι δὴ καὶ ἐς τὰ στέρνα. δριμὺ δὲ ὂν τὸ φλέγμα προσπίπτον τε τῇ σαρκὶ, ἑλκοῖ καὶ ἀναῤῥηγνύει τὰς φλέβας. ὁκόταν δὲ ἐκχυθῇ τὸ αἷμα εἰς ἀλλότριον τόπον, χρονιζόμενον καὶ σηπόμενον, γίνεται πύον. καὶ οὔτε ἄνωθεν δύναται ἀνελθεῖν, οὔτε κάτω ὑπελθεῖν. ἄνω γὰρ οὐκ εὔπορος ἡ πορεία προσάντης τις οὖσα ὑγρῷ πρήγματι καὶ ἑτέρῳ παντὶ βάρος ἔχοντι. κάτω δὲ κωλύει φραγμὸς ὁ τῶν φρενῶν. διότι δή ποτε τὸ ῥεῦμα τὸ ἄνδον πνεύματος ἀναῤῥηγνύμενον, ἀναῤῥήγνυται. τὸ μὲν, αὐτόματον. τὸ δὲ, διὰ πόνους. αὐτόματον μὲν οὖν, ὅταν αὐτόματος ὁ ἀὴρ ἐσελθὼν ἐς τὰς φλέβας, στενοχωρίην ποιήσῃ τοῖσι τοῦ αἵματος διεξόδοισι. τότε γὰρ πιεζόμενον τὸ αἷμα πολὺ γενόμενον, ἀναῤῥηγνύει τοὺς πόρους, ἢ ἂν ὡς τὰ μάλιστα βαρυνθῇ. ὁκόταν δὲ πλῆθος αἱμοῤῥαγήσαν καὶ τούτοισιν οἱ πόνοι πνεύματος ἐνέπλησαν τὰς φλέβας, ἀνάγκη γὰρ τὸν πονέοντα τόπον κατέχειν τὸ πνεῦμα, τἄλλα τοῖσιν εἰρημένοισιν ὅμοια γίνεται. τὰ δὲ ῥήγματα πάντα γίνεται διὰ τάδε. ὁκόταν ὑπὸ βίης διαστῶσιν αἱ σάρκες ἀπ' ἀλλήλων, ἐς δὲ τὴν διάστασιν ὑποδράμῃ πνεῦμα, τοῦτο τὸν πόνον παρέχει. ἢν δὲ διὰ τῶν σαρκῶν αἱ φῦσαι διεξιοῦσαι τοὺς πόρους τοῦ σώματος ἀραιοὺς ποιήσωσιν. ἕπεται δὲ τῇσι φύσῃσιν ὑγρασίη, ἧς τὴν ὁδὸν ὁ ἀὴρ ἀπηργάσατο. διαβρόχου δὲ γενομένου τοῦ σώματος, ὑποτήκονται μὲν αἱ σάρκες. οἰδήματα δὲ, ἐς τὰς κνήμας καταβαίνει. καὶ λέγεται τὸ τοιοῦτον νόσημα, ὕδρωψ. μέγιστον δὲ σημεῖον, ὅτι φῦσαι τοῦ νοσήματός εἰσιν αἴτιαι, τόδε ἐστίν. ἤδη τινὲς ὀλεθρίως ἔχοντες ἐκλύθησαν, καὶ ἐκενώθησαν τοῦ ὕδατος. παραυτίκα μὲν τὸ ἐξιὸν ἐκ τῆς κοιλίης ὕδωρ, πολὺ φαίνεται. χρονιζόμενον δὲ, ἔλασσον γίνεται. διατί οὖν γίνεται καὶ τοῦτο δῆλον. ὅτι παραυτίκα μὲν τὸ ὕδωρ, ἠέρος πλῆρές ἐστιν. ὁ δὲ ἀὴρ, ὄγκον παρέχεται μέγαν. ἀπιόντος δὲ τοῦ πνεύματος, ὑπολείπεται τὸ ὕδωρ αὐτό. διὸ δὴ, φαίνεται μὲν, μικρὸν ἐόν. ἔστι δὲ, ἴσον. ἄλλο δὲ

αὐτῶν τόδε σημεῖον· κενωθείσης γὰρ παντελῶς τῆς κοιλίης, οὐ τρεῖς ἡμέραι διέλθωσι, καὶ πάλιν πλήρης γίνεται. τί οὖν ἄρα ἐστὶ τὸ πληρῶσαν, ἀλλ' ἢ τὸ πνεῦμα; τί γὰρ ἂν οὕτως ἄλλο, ταχέως διεπλήρωσεν; οὐ γὰρ δήπου ποτὸν ἴσως τοσοῦτον, ἐσῆλθεν ἐς τὸ σῶμα. καὶ μὴν οὐδὲ σάρκες ὑπάρχουσιν αὐτίκα ἀποτηξάμεναι. λείπεται γὰρ ὀστέα, καὶ νεῦρα, καὶ ἶνες, ἀφ' ὧν οὐδενὸς οὐδεμίη δύναιτ' ἂν αὔξησις ὕδατος γεγενῆσθαι. τὸ μὲν οὖν αἴτιον τῶν ὑδρώπων ἤδη εἴρηται.

Αἱ δὲ ἀποπληξίαι, γίνονται καὶ αὗται διὰ τὰς φύσας. ὅταν γὰρ αἱ φῦσαι ψυχραὶ οὖσαι καὶ πολλαὶ διαδύωσι, καὶ ἐμφυσήσωσιν ἐς τὰς σάρκας, ἀναίσθητα γὰρ ταῦτα γίνεται τοῦ σώματος. ἢν μὲν πολλαὶ φῦσαι ἐν ὅλῳ τῷ σώματι διατρέχωσιν, ὅλος ὁ ἄνθρωπος ἀπόπληκτος γίνεται. ἢν δὲ ἐν μέρει τινὶ, τοῦτο τὸ μέρος. καὶ ἢν μὲν οὖν ἀπέλθωσιν αὗται, παύεται ἡ νοῦσος. ἢν δὲ παραμένωσι, παραμένει. ὅτι δὲ ταῦτα οὕτως ἔχει, χασμῶνται συνεχῶς. δοκεῖ δέ μοι καὶ τὴν ἱερὴν καλεομένην νόσον τοῦτο εἶναι τὸ παρεχόμενον. οἷσι δὲ λόγοισιν ἐμαυτὸν ἔπεισα, τούτοισι αὐτέοισι καὶ τοὺς ἀκούοντας πείσειν πειράσομαι. ἡγέομαι δὲ ἔμπροσθεν μηδὲν εἶναι μᾶλλον τῶν ἐν τῷ σώματι ξυμβαλλομένων ἐς φρόνησιν ἂν, ἢ τὸ αἷμα. τοῦτο δὲ ὅταν ἐν τῷ καθεστηκότι σχήματι μένῃ, μένει καὶ ἡ φρόνησις. ἐξαλλάσσοντος δὲ τοῦ αἵματος, μεταπίπτει καὶ τὸ φρόνημα. ὅτι δὲ ταῦθ' ὧδ' ἔχει, πολλὰ τὰ μαρτυρέοντα. πρῶτον μὲν ὅπερ ἅπασι ζώοισι κοινόν ἐστιν, ὁ ὕπνος, οὗτος μαρτυρεῖ τοῖσιν εἰρημένοισιν. ὅταν γὰρ ἐπέλθῃ τῷ σώματι ὁ ὕπνος, τότε τὸ αἷμα ψύχεται. φύσει γὰρ πέφυκεν ὁ ὕπνος ψύχειν. ψυχθέντος δὲ τοῦ αἵματος, νωθρότεραι γίνονται αἱ διέξοδοι. δῆλον δὲ, ῥέπει γὰρ τὰ σώματα, καὶ βαρύνεται. πάντα γὰρ τὰ βαρέα, πέφυκεν ἐς βυθὸν φέρεσθαι. καὶ τὰ ὄμματα καίεται, καὶ ἡ φρόνησις ἀλλοιοῦται. δόξαι δέ τινες ἕτεραι ἐνδιατρίβουσιν, ἃ δὴ ἐνύπνια καλέονται. πάλιν ἐν τῇσι μέθῃσι, πλέονος ἐξαίφνης γενομένου τοῦ αἵματος, μεταπίπτουσιν αἱ ψυχαὶ, καὶ τὰ ἐν τῇσι ψυχῇσι φρονήματα, καὶ γίνονται,

τῶν

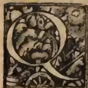
τῶν μὲν ὄντων κακῶν ἐπιλήσμονες. τῶν δὲ μελλόντων εὐέλπιδες ἀγαθῶν. ἔχοιμι δ' ἂν πολλὰ τοιαῦτα εἰπεῖν, ἐν οἷς αἱ τοῦ αἵματος ἐξαλλαγαὶ, τὴν φρόνησιν ἐξαλλάσσουσιν. ἢν μὲν οὖν παντελῶς ἅπαν ἀναταραχθῇ τὸ αἷμα, παντελῶς ἡ φρόνησις ἐξαπόλλυται. τὰ γὰρ παθήματα καὶ τὰ ἀναγνωρίσματα, ἐθίσματα ἐστίν. ὅταν δὲ τοῦ εἰωθότος ἔθεος μεταστῶμεν, ἀναιρεῖται ἡμῖν ἡ φρόνησις. φημὶ δὲ τὴν ἱερὴν νοῦσον, ὧδε γίνεσθαι. ὅταν πολὺ πνεῦμα κατὰ πᾶν τὸ σῶμα παντὶ τῷ αἵματι μιχθῇ, πολλὰ ἐμφράγματα γίνονται, πολλαχῇ ἀνὰ τὰς φλέβας. ἐπειδὰν οὖν ἐς τὰς παχείας καὶ πολυαίμους τῶν φλεβῶν πολὺς ἀὴρ βρίσῃ, βρίσας δὲ μένῃ, κωλύεται τὸ αἷμα διεξιέναι. τῇ μὲν οὖν, ἐνέστηκε. τῇ δὲ, νωθρῶς διεξέρχεται. τῇ δὲ, θᾶσσον. ἀνομοίης δὲ τῆς πορείης τοῦ αἵματος διὰ τοῦ σώματος γενομένης, παντοῖαι ἀνομοιότητες. πᾶν γὰρ τὸ σῶμα, πανταχόθεν ἕλκεται, καὶ τετάρακται τὰ μέρη τοῦ σώματος ὑπηρετοῦντος τῷ θορύβῳ καὶ ταράχῳ τοῦ αἵματος. ὑπὸ δὲ τῆς διαστροφῆς τοῦ αἵματος, αἱ διαστροφαὶ τοῦ σώματος παντοίως γίνονται. κατὰ δὲ τοῦτον τὸν καιρὸν, ἀναίσθητοι πάντων εἰσί. κωφοί τε τῶν λεγομένων. καὶ τυφλοὶ τῶν γινομένων. ἀνάλγητοί τε πρὸς τοὺς πόνους, οὕτω γὰρ ὁ ἀὴρ ταραχθεὶς, ἀνετάραξε καὶ τὸ αἷμα καὶ ἐμίανε. καὶ ἀφροὶ διὰ τοῦ στόματος ἀνατρέχουσι εἰκότως. διὰ γὰρ τῶν σφαγιτίδων φλεβῶν διαδύων ὁ ἀὴρ, ἔρχεται μὲν, ὁ αὐτός. ἀνάγει δὲ μετ' αὐτοῦ, τὸ λεπτότατον τοῦ αἵματος. τὸ δὲ ὑγρὸν τὸ περιμισγόμενον, λευκοῦται. διὰ λεπτῶν γὰρ ὑμένων καθαρὸς ἐὼν ὁ ἀὴρ διαφαίνεται. διὸ δὴ λευκοὶ φαίνονται πάντες οἱ ἀφροί. πότε μὲν οὖν παύονται τῆς νόσου καὶ τοῦ παρεόντος χειμῶνος, οἱ ὑπὸ τοῦ νοσήματος ἁλισκόμενοι, ἐγὼ φράσω. ὁκόταν γυμνασθὲν ὑπὸ τῶν πόνων τὸ σῶμα θερμανθῇ, θερμαίνεται καὶ τὸ αἷμα. τὸ δὲ αἷμα θερμανθὲν, ἐξεθέρμανε τὰς φύσας. αὗται δὲ θερμανθεῖσαι, διαλύονται, καὶ διαλύουσι τὴν ξύστασιν τοῦ αἵματος. αἱ μὲν οὖν ἐξελθοῦσαι, μετὰ τοῦ πνεύματος. αἱ δὲ, μετὰ τοῦ φλέγματος. ἀποζέσαντος δὲ τοῦ ἀφροῦ, καὶ καταστάντος τοῦ αἵματος, καὶ γα-

λαγῆς ἐν τῷ σώματι γινομένης, πέπαυται τὸ νόσημα. φαίνονται οὖν αἱ φῦσαι διὰ πάντων τούτων, πολυτροπώτεραι αἴτιαι οὖσαι. τὰ δ᾽ ἄλλα πάντα, συναίτια καὶ μεταίτια. τὸ δὲ αἴτιον τῶν νούσων ἐόν. τοῦτο ἐπιδέδεικταί μοι. ὑπεσχόμην δὲ τὸ αἴτιον τῶν νουσημάτων φράσαι. ἐπέδειξα δὲ τὸ πνεῦμα καὶ ἐν τοῖσι ἄλλοισι πράγμασι δυναστεῦον, καὶ ἐν τοῖσι σώμασι τῶν ζώων. ἤγαγον δὲ τὸν λόγον, ἐπὶ τὸ γνώρισμα, καὶ τῶν νοσημάτων, καὶ τῶν ἀρρωστημάτων ἐν οἷσιν ἀληθὴς ὑπόθεσις ἐφάνη. ἀμφὶ δὲ τῶν ἀρρωστημάτων εἰ λέγοιμι, μακρότερος μὲν ὁ λόγος, γένοιτο ἄν. ἀτρεκέστερος δὲ, οὐδὲν ἧττον, οὐδὲ πιστότερος.

ΤΕΛΟΣ.

HIPPOCRATIS

COI DE AERE, AQVIS ET LOCIS libellus. Iano Cornario Zuic. interp.

QVICVNQVE artẽ medicam integre adsequi uelit, primũ quidẽ temporũ anni rationem habere debet, quantum potentia quodlibet eorum ualeat: non enim simile quicq; in illis existit, uerum differũt inuicẽ propter uarias quæ in eis fiunt mutationes. Deinde uentorum calidorumq; & frigidorum, maxime qui ex his omnibus hominibus sunt cõmunes, & mox qui in unaquaq; regione sunt indigenæ & proprij. Neq; uero negligentiorem se circa aquarum facultates cognoscendas exhibere conuenit. Quemadmodum enim gustu differunt, & pondere ac statiõe, sic quoq; uirtute aliæ alijs lõge præstant. Quare si quis ad urbem sibi incognitam perueniat, circũspicere oportet eius situm, quo modo scilicet ad uentos, & solis exortum iaceat: non enim æquales uires sunt, ad Septentrionẽ sitæ, & uergentis ad Austrũ, neq; eius quæ solem exorientem, & quæ eundem occidentem spectat. Hæc itaq; diligenter oportet perscrutari, ac simul quo modo habeant circa eam aquæ: numne palustribus utantur & mollibus aut duris & ex sublimi loco prolabẽtibus & scaturientibus ex petris, siue salsis, marinis & crudis. Terra etiã ipsa consideranda, nudá ne

Tẽpora anni

Venti

Aquæ

Situs urbium

nudá ne ſit & aquis carens, aut denſa & aquoſa, & an concaua ſit & æſtuoſa, uel alta & frigida, hominum inſuper diæta perquirenda, qua maxime capiantur. An bibuli ſint & lurcones & ocio dediti, aut exercitijs uarijs utentes, & tolerantes laborum, ciborumq́ plus ad petentes quàm poculorum. Ex his enim ſingula ſunt inueſtiganda. Nam qui hæc omnia probe, quantum fieri poteſt, cognouerit, aut horum plurima, eum non latere poſſunt quum in urbem etiam ignotam ſibi peruenerit, neq; morbi regioni peculiares & patrij, neque cõmunis regionis natura, quæcunq; tandem ea fuerit, ut non poſſit in cognoſcendis morbis dubius hærere, aut errare ſicubi ad morborum medicationem adhibeatur. Quæ ambo illis euenire ſolent, qui non prius prouidi hæc diligenter cognouerunt. Quare qui ea ſtudioſe rimatus fuerit, uniuſcuiuſque temporis, ac anni futuri cõſtitutionẽ prædicere poterit, qui uidelicet morbi cõmuni adfectiõe ciuitatẽ ſint inuaſuri tum æſtate, tum hyeme, & quæcũq; pericula unicuiq; ſint timenda ex diætæ ac uictus immutatione: quũ enim temporũ mutationes, & aſtrorũ ortus ac occaſus obſeruauerit, quẽadmodũ ſingula horũ eueniant, prænoſcet utiq; & de anno, qualis hic ſit futurus: hoc nãq; modo ſi quis rimatus fuerit ac præcognouerit tẽporũ occaſiones, maxime de ſingulis ſciet, ut plurimũq́ ſanitatẽ adſequeť, & recta uia procedet, non minima artis ſuæ gloria. Quod ſi cui

Terræ qualitas. *Ratio uictus.* *Præſagia.* *Aſtrorum cognitio.*

cui hæc sublimiora uideantur, & ab hac sententia dissideat, is nouerit non minimam partem cõferre ad rem medicam ipsam Astronomiam, sed omnino plurimã, quum unà cum temporibus & uentriculi in hominibus mutentur. Quomodo autem singula quæ diximus scrutari ac explorare oporteat, deinceps dicam manifeste. Quæcunque quidem ciuitas ad uentos sita est calidos, puto autẽ eos qui inter brumalem solis exortũ itidemq́ occasum perflant, huic hi uenti sunt peculiares. A Septentrionalibus autem uentis tuta ac protecta ea ciuitas existit. Aquæ uero eius multæ & subsalsæ sunt, & necessario non sublimes, æstate quidem calidæ, hyeme frigidæ.† Et intestinorum leuitates & Aqua intercus fere reliquis morbis desinentibus superueniens, quum non queant facile uentriculi à concepta humiditate exsiccari. Si autem æstas pluuiosa sit ut austro multum perfletur similisq́ sequatur autumnus, necesse est hyemẽ morbidam esse, & his qui pituita abundant, & qui quadragesimum annum excesserunt febres ardentes fieri uerisimile est, qui uero bile abundant costarum abscessus & pulmonis. Si uero æstas sicca existat, & austro perfletur, sequens uero autumnus pluuiosus, uentis septentrionalibus uigentibus capitis dolores ad hyemem expectare conuenit, & cerebri concussiones, ampliusq́ raucedines, grauedines, & tusses, aliquibus etiam tabes. Quod si Borealis sit

Ciuitatum situs.

Hic quedã desunt.

Morbi secundum tempus mutationes.

iij. aph. ab aph. xij. usque ad xx.

c æstas

æſtas ac ſicca, neq; ſub caniculã, neq; ſub Arcturi occa-ſum pluuioſa, confert pituitoſis natura, & maxime qui natura ſunt humida, & mulieribus. Bilioſis autẽ infeſtiſſimum hoc tempus exiſtit. Valde enim exſiccãtur acciduntq; eis lippitudines aridæ, & febres acutæ, ac diuturnæ, & bilis atra, ſiquidẽ quod liquidiſſimũ & aquoſiſſimũ in bile eſt conſumitur, denſiſſimũ uero & acerrimum relinquitur, quod idem accidit ſecundũ eandẽ rationẽ & circa ſanguinem, unde repentini hi morbi his accidunt, pituitoſis autem hæc omnia commoda ſunt. Exſiccantur enim & in hyemem perducuntur, ab alijs in alia reſiccati. Si uero hyems Borealis ſit & ſicca, uer autem auſtrinum & pluuioſum, æſtate lippitudines fient fortes, pueris & mulieribus febres. Hæc igitur ſi quis mente concipiet & conſyderabit, is præcognoſcet plurima omnino quæ ex huiuſmodi ſint futura. Maxime autem obſeruare oportet magnas temporum mutationes, ut neq; medicinas in illis libentes exhibeamus, neque uramus quæ circa uentrem, neq; ſecemus, priuſquàm prætereant dies decem aut plures, & non pauciores. Periculoſiſſima ſunt etiam ambo ſolſtitia, maxime uero æſtiuum. Periculoſum etiam æquinoctium utrumq;, magis uero autumnale. Oportet autem & aſtrorum exortus conſyderare, præcipue canis, deinde Arcturi, & Pleiadum occaſum. Morbi enim in his maxime

Solſtitia, & æquinoctia periculoſa.

Aſtrorum obſeruatio.

maxime diebus iudicantur, aliiq́ꝫ perimunt, alij uero desinunt, aut in aliam spetiem, aliumq́ꝫ statum transmutantur. Et circa hæc quidem sicut dixi habet. Volo autem & de Asia & Europa demonstrare, quantum differant inter se per omnia, & de gentium formis quid distent, & nihil inuicem simile habeant. Verum de omnibus si quis dicere uelit in immensum excresceret sermo, quare de maximis, & plurimum differentibus diuersitatibus dicam, quantum saltem mihi in ea re est compertum. Ac dico quidem plurimum differre Asiam ab Europa secundum naturas omnium ex terra nascentium, itemq́ꝫ hominum. Longe enim pulchriora & maiora omnia nascuntur in Asia. Estq́ꝫ regio ipsa, hac nostra multo mansuetior, sunt etiam hominum gentes benigniores & cultiores. Causa uero horum est temporum anni temperata mistura. Siquidem in medio solis exortu sita est ad auroram, à frigiditate omni remota. Incrementum autem & benignitatem inde proficisci omnibus in confesso est, quum nihil sit præcellens & cogens uiolenter, sed per omnia æqualitas urgeat, quanquam non habeant ubique per omnem Asiam omnia secundum eundem modum. Quæcunque enim in ea regio in medio sita est calidiq́ꝫ & frigidi, ea omnium fertilissima existit, & arboribus re-

Asiæ fertilitas.

Situs.

fertissima & maxime serena, aquisq; utitur & cœlestibus & ex terra promanantibus. Neque etiam à calore combusta est ualde, neque à squalore & aquarum inopia exsiccatur, neq; à frigore oblæditur. Verum austris perflatur & irrigua est, tum propter imbres multos, tum propter niues. *Fructus.* Fructus autem suo tempore maturos multos in ea nasci par est, siue ex sparsis seminibus hi proueniant, siue terra ipsa per se sponte producat eorum plantas, quarum fructibus utuntur homines, eas ex agrestibus cicures & domesticas facientes, & pro commoditate sua transplantãtes. *Pecora.* Pecora etiam ipsa pleniora proueniunt, quæ & pariunt sæpius & pulcherrime educantur. Quin & homines habitiores esse ac spetie pulcherrimos, & magnitudinis eximiæ, minimeq; differentes, quantũ ad formã ac corporum proceritatem adtinet, constat. Certumq; est hanc regionem proxime accedere ad naturam ac temperaturam optimæ constitutionis, *Asiani imbelles.* uerum uirilitatem, laboris tolerantiam, ac audaciam non uerisimile est huic naturæ innasci, Sicut neq; eiusdem neq; diuersi generis constãtes ac perpetui sunt amatores. Vincit enim in ipsis uoluptas, *Multiformes partus.* quæ ratio est multiformes generari partus, præcipue in feris. Atq; sic quidem de Ægyptijs ac Libycis mihi habere uidetur. Qui uero ad dexteram hyberni ortus, solis usq; ad Mæotidem paludem habitant, Hic est enim Europæ & Asiæ terminus: sic habet. Multo maior

to maior diuersitas est inter illas ipsas gentes, quàm de quibus iam dixi, quum propter uarias temporum mutationes, tum ob regionis naturam. Habet autem eodẽ planè modo, quemadmodum & circa aliorum hominum terras accidit. Vbi enim tempora magnas mutationes faciunt & frequẽtissimas, illic & regio agrestis & maximè inæqualis existit, inueniasq; & montes plurimos & densos, itemq; campos & prata. Vbi autem nõ ualde uariãt tempora, illic æqualissima regio est, quod idem & de hominibus ipsis est intelligendum. Si quis enim recte cõsideret, uidebit quorundã naturã, montanis, syluosis ac asperis locis similẽ esse, aliorũ uero aquosa ac exilia loca referre: sicut quidã pratorũ ac paludum naturã præ se ferunt, atq; alij quorum planitiebus nudisq; ac siccis terris constitutio similis existit. Tempora enim quæ formarũ naturã uariant, sunt diuersa: quũ ergo inter sese sint maxime diuersa, uarias & multiplices formas producunt. Porrò quæ parũ inter se differunt gentes relinquã, Quæ aũt plurimũ non natura solum, sed & legibus discrepant, de illis referam quomodo habeant. Ac primũ omniũ de Macrocephalis, quũ nulla omnino alia gens sit, quæ similia capita habeat. A principio quidẽ cõsuetudo in causa fuit, ut tam longis capitibus essent. Nũc autẽ natura ipsa cum cõsuetudine cõspirauit, Si quidẽ generosissimũ apud eos putatur, caput habere q; maxime longum: consuetudinis autem

Hominũ natura secundum regionem.

Macrocephali.

hoc initium fuit. Quum recens infans natus est, caput eius adhuc tenerum ac molle existens quàm celerrime constringunt manibus, coaptantesq́ cogunt in longitudinem augeri, quin & uinculis cõnectunt, ac aptis instrumentis colligant, quo rotunditas capitis prohibeatur, ac longitudo augeatur. Ea consuetudo tantum effecit ut eiusmodi natura capitum existeret. Tẽporis uero progressu natura quoque tales produxit, ut non esset necesse consuetudine priore cogere. Quum enim semen genitale ab omnibus corporis membris procedat, à sanis quidem sanum, à morbidis morbosum, fiatq́ ut ex caluis calui gignãtur, ex cæsijs cæsij, & ut plurimũ distortus distortum generat, eademq́ ratio sit circa reliquas formas, Quid prohiberet ut nõ ex Macrocephalis Macrocephali gignerentur? Nunc autẽ non nascuntur ita magnis capitibus quemadmodum prius, quum consuetudo non amplius duret, per incuriam hominũ intercepta. Et de his quidem hæc sufficiant. De illis autem qui Phasim accolunt adijciam. Regio eorum palustris est, calida, aquosa & densa, imbresq́ in eam decidũt omnibus temporibus & magni & impetuosi, homines uero ipsi uitam agunt in paludibus domosq́ ligneas & ex arũdinibus in ipsis aquis habẽt extructas, neq́ multum inde prodeunt, ut adeãt uel emporia uel urbes. Verum nauiculis ex uno ligno fabrefactis permeant sursum ac deorsum, habent enim fossas ac du-

Phasis accolæ.

semen ab omnibus corporis membris procedit (manuscript marginal note)

ctus

ctus aquarum plurimos. Bibunt autem aquas calidas & stagnantes, quæ & à sole sunt putrefactæ, & ab imbrium casu auctæ. Ipseq́ fluuius Phasis omnium fluuiorum stagnantissimus est, & qui lentissimo cursu profluat, fructus autem qui illic nascuntur omnes insalubres sunt, Euirati imperfectiq́ præ multitudine aquarum, neque unquam maturescunt. Atque quum multus aër cum aquis regionē occupet ob hanc ipsam causam, quòd ad formā adtinet, Phasiani sunt à reliquis hominibus longe diuersi. Sunt enim magnitudine ingenti ac corpulentia ualde excellenti, neque iuncturæ eorū ullæ, neq́ uenæ comparent, pallidumq́ præ se ferunt semper colorem, quemadmodum qui regio sunt obnoxij morbo: loquuntur autem ut si qui alij omnium hominum grauissime, nimirum aëre utētes non sereno, sed obscuro, & maxime humectato, Sunt insuper ad laborē à natura ipsa segniores, anniq́ tempora non uarias habent, neque ad æstum, neque ad frigus permutationes. Venti autem eis sunt plurimi austrini omnes, præter unū eius regionis proprium & indigenam, qui aliquando uiolentior ac molestior calidus existēs spirat, quē Cenchrona patrio uocabulo adpellant. Verū Boreas nō ualde ad eos pertransit, quòd si aliquando spiret, debilis tamen existit ac ualde lenis. De natura ergo ac diuersitate & forma eorū qui Asiam & Europam incolunt, ita habet. Quòd autem timi

diores,

Cur imbelles Asiani. diores, effœminatiores, ac imbelles præ Europæis Asiani existāt, moribusq́ꝫ mansuetiores, tempora ipsa anni in causa sunt, quæ non magnas permutationes faciūt, neqꝫ caloris, neque frigoris, sed semper æqualia permanent, unde neqꝫ mentes stupore percelluntur, neqꝫ corpora fortem transmutationem incurrunt. A quibus uerisimile est iram exasperari, cognitionemq́ꝫ & calorem amplius excitari, quàm si semper in eodem statu quis persistat. Mutationes enim sunt quæ hominis mētem Mutationes temporum. semper excitant, neqꝫ sinunt quiescere. Propter quas sanè causas imbelle uniuersum Asianorum genus existit, atque adhuc amplius propter leges. Multo maxima enim Asiæ pars sub Regibus est. Vbi aūt nō in sua po Sub Regib. uiuere. testate uiuunt homines, neqꝫ sui iuris sunt, sed dominis subiecti, Ibi non multum curiosi sunt quo modo se ad bellum adparent, imò magis hoc curant, ut ne bellicosi uideantur. Pericula enim eis non æqualia instāt. Nam hic in militiam proficisci, laboresq́ꝫ perferre, ac mortem oppetere pro dominis suis cogūtur, relictis interim domi liberis, uxoribus ac reliquis amicis: atqꝫ siquidem uiriliter & feliciter bellum gesserint, dominis inde cōmoda accedunt, eorumq́ꝫ facultates inde augētur, Verum ipsis præter pericula & cædes nihil demetitur. Proinde neqꝫ horum hominum regionem frequenter habitatā esse necesse est, Imò eam propter inertiam bellicam ac otium à plerisqꝫ relinqui. Vt enim quisqꝫ maxime à na

tura

tura uirilis & magnanimus eſt, ita plurimum eius ani- *Magnanimi leges auer-*
mus leges auerſatur: cuius rei magnum inditium uel *ſantur.*
inde habere licet, Quòd quicũq; in Aſia Græci itemq;
Barbari, dominis non ſubſunt, ſed iure ſuo degunt,
ſibiipſisq; omnes labores lucrifaciunt, illi bellicoſiſſimi
omniũ exiſtunt. Periclitãtur enim ipſi ſibi, uirilitatisq;
præmia ipſi reportant, ſicut timiditatis ac ignauiæ pœ-
nam luunt pariter. Inuenias autẽ & Aſianos ipſos in-
ter ſe plurimũ differẽtes, generoſiores alios, alios dege-
neres, quorũ omniũ cauſa ad temporũ mutationes eſt
referenda, quemadmodũ & in præcedentibus dixi. At-
que ſic quidẽ habet in Aſia. In Europa uero genus ho- *Europa.*
minum eſt Scythicum, circa paludem habitans Mæo-
tim, quod à reliquis gẽtibus maxime differt, Sauroma- *Sauromatæ.*
tæ appellantur. Horum fœminæ equites ſunt, arcubus
utuntur, ac ſagittas iaculantur ex equis, cũ hoſtibus cõ-
gredientes, dum uirgines exiſtunt, neq; deuirginantur
prius, quàm hoſtium tres confecerint, neq; prius mari-
tis cohabitãt, quàm ſacra deo patrio more fecerint. Quòd
ſi qua ſibi uirũ acceperit, ab equitatu libera eſt, niſi ne-
ceſſitas cogat communi expeditione omnes exarmari.
Dexterã autẽ mammam nõ habent. Nam puellis ad- *Amazones.*
huc infantibus matres æreo inſtrumẽto in hunc uſum
parato, igneq; candefacto eam auferunt, ac exurũt, ne
iterũ ſuccreſcere contingat, atq; ut omnis uis ac robur
in dextrum humerum & brachium deferatur. Cæterũ

reliqui Scythæ quod ad formã adtinet, ipſi ſibi ſimiles ſunt, aliȷs diſſimiles. Sicut quoq; Ægyptij ipſi inter ſe, præterquàm quod hi à uehemẽti calore, illi ab intenſo frigore ſunt cõpreſſi. Verum ſolitudo quæ Scythica dicitur, in planitie ſita eſt, pratis abundãs, ſublimis & mediocriter aquoſa. Sunt enim fluuij in ea magni, in quos aqua ex campis per riuos deducitur. In hac itaq; Scythæ degunt, qui Nomades uocantur, propterea quòd nullas habeant domos, ſed in curribus habitant. Sunt autẽ currus ex quibus minimi quatuor rotis, reliqui ſex circũaguntur, Sunt etiã luto obturati ac inſtar domorum fabrefacti, aliqui ſimplici, aliqui etiam triplici tabulato, Vnde robur illis ineſt aduerſus omnes iniurias aquarum, niuis ac uentorum propellendas. Trahunt currus aliquos quidem boum paria duo, aliquos tria, atque hi cornibus carẽt, quum præ frigore regionis cornua eis non enaſcantur. In his itaque curribus degunt mulieres. In equis autem uehuntur uiri. Sequuntur autem ſimul oues, boues & equi. Tamdiu deinde in uno ſubſiſtunt loco, dum ſufficit ipſis pecoribus pabulum, quo deficiente in aliam regionem commigrãt. Veſcuntur autem ipſi carnibus coctis, bibuntq; lac equinũ, comedunt etiã Hippacen, id autẽ eſt caſeus equinus. Hactenus ergo de uictu & moribus diximus, tẽporibusq; anni ac formis, quæ à reliquis hominib. longiſſime ſunt Scythiæ genti diuerſæ. Ipſa enim ſibi inter ſe gens ſimilis

Solitudo Scythica. *Scythæ Nomades in curribus degunt.* *Frigus Scythicum.* *Victus Nomadum.* *Hippace.*

lis existit quemadmodũ & gens Ægyptiorũ. Minime autẽ fœcunda ea gens est, regióq; ipsa minimas feras enutrit, neque numero, neq; specie insignes. Sub ipsis enim Vrsis Riphæisq; montibus sita est, unde Boreas spirat, Solq; ipse supremo æstiuo solstitio deficiẽs proxime accedit, ac tum quidẽ exiguo tẽpore calefacit. Neque uero uenti à calidis locis spirantes ualde ad eam regionem penetrant, nisi parumper & debiles. Verũ ab Vrsis uenti procedẽtes sunt illic perpetui frigidi, à niuibus, glacie, imbribusq; condensati. Qui nunq; à montibus decedũt, ut propterea etiã inhabitales fiãt. Aërq; ipse totũ ferè diem nubilus cãpos occupat. Ipsi uero in humidis locis degũt. Et ferè perpetua est ipsis hyems, æstas aũt paucissimis diebus atq; illis nõ ualde multa. Sunt enim planities eminentiores, & nudæ, neque ullis montibus circũseptæ, sed ferè sub ipsis Vrsis accliues. Neq; ferè nascunt̃ illic magnæ, sed quales possibile est sub ipsa terra cõtegi. Prohibet enim hyems & nuditas terræ, quæ & diuerticulis & umbraculis caret, propter temporũ anni mutationes, neq; multas neq; fortes, sed similes semper, uel parũ admodũ diuariantes, unde & formas corporũ inter se similes habẽt, quũ eodẽ utant̃ uictu & amictu, æstatis & hyemis tẽpore, attrahuntq; aërẽ aquosum condensatũ, aquã insuper bibẽtes à niuibus & glacie resolutã, nullo etiã corporis exercitio accedente, quũ nõ uerisimile sit corpus aut animũ ullis exer

Riphæi montes.

Perpetua hyems.

Feræ paruæ.

citationibus apta fieri, ubi nõ mutationes temporũ fiũt fortes. Propter quas causas formæ eorũ sunt crassæ & carnosæ. Iũcturæ uero humectæ & inefficaces, uẽtricu liq; humidi omnes, maxime omniũ tamen inferior al uus, Nequit enim ipsa exsiccari in eiusmodi quũ regio/ nis, tum naturæ & tẽporis cõstitutione. Sed pinguedi/ ne & nuditate carnis formæ inuicem sunt similes, ma/ sculorum masculis, & fœminarum fœmellis. Tempore enim quũ sint inter se similia, nullas corruptiones, neq; malignitates inferũt in seminis genitalis mixturam ac cõpactionem, nisi quiddam aliud fortuito uel casu con tingat, aut à morbo. Magnũ autem argumentũ humi/ ditatis corporũ Scytharũ hoc exhibebo. Multos enim ipsorũ, præcipue qui Nomades sunt, reperias exustos humeros ac brachia habentes manuũq; iuncturas, pe ctora, coxas, & lumbos, nullam sanè aliam ob causam, nisi ob humoris & mollitiei naturæ detractionẽ. Nam neq; arcus intendere, neq; telum torquere possunt præ impotentia humiditatis humerorũ: quum autem urun tur, humor ipse à iuncturis exoluitur, fiuntq; corpora ipsorũ ualidiora, melius nutriuntur, & magis reddũtur articulorũ usu potẽtia. Fluida uero fiunt ac lata primũ propterea quòd fascijs nõ colligantur, quemadmodũ fieri solet in Ægypto, Deinde quod nõ adsuescunt ad equitationẽ, quo equorum insessores fiãt. Postremum etiam propter desidiam perpetuã. Masculi enim eorũ antequàm

Scytharum formæ.

Humiditatẽ Scythæ sibi exustionib. corporũ detrahunt.

Cur Scytha/ rũ fluida corpora.

antequàm potentes fiant equos cōſcendere, atq; in illis uehi, plurimum temporis deſident in curribus, raroq́ prodeunt ut inambulent, propter exilia ac perpetuas circulationes. Mulicbrium autem corporum formæ ad miraculum uſq; fluxæ exiſtunt. Porrò Scytharũ gens fului ualde coloris exiſtit propter frigus ingens. Non enim uehemens accedit ad eos ſol, à frigore uero albedo exuritur & fit fulua. Neq; uero poſſibile eſt fœcundam eſſe eorum naturam, quũ uiri minime cupidi ſint cum fœminis commiſceri, ob nimiam corporis liquiditatem, uentrisq́ mollitiem ac frigiditatem, quæ cauſæ adparent minime uiros ad coitum incitari. Accedit his laſſitudo ex continua equitatione cõtracta, quæ eos ad commiſtionem reddit impotentiores, atq; hæ ſunt cauſæ cur uiri infœcundiores putentur. Mulieres aũt pinguedo carnis & humiditas ſteriles facit, præ quibus uteri earũ genitale ſemen nequeunt cõtinere. Lunares nanq; purgationes eis nõ eueniũt quemadmodũ eſt neceſſe, ſed minus & intempeſtiue. Ipſumq́ amplius uteri os præ pinguedine cõcluditur, ut nequeat ſemẽ ſuſcipere. Sunt eñ ocioſæ, uentresq́ earũ frigidi & molles, unde neceſſario ſequitur non multum fœcundam Scytharũ gentẽ eſſe, cuius rei famulæ earũ indiciũ exhibẽt. Nam hæ uiris miſceri plurimũ gaudent, in uteroq́ conceptũ continent, propter corporis exercitiũ frequens carnisq́ gracilitatẽ. Amplius aũt plurimi Scythæ Eunuchi fiũt, & mulie-

Scythæ fului.

Infœcundi.

Scythæ Eunuchi fiunt.

& muliebria officia obeunt, instarq́; fœminarũ omnia faciũt, & loquũtur, uocanturq́; hi effœminati. Et regionis quidem incolæ causam ad deum referunt, coluntq́; hos ipsos homines & adorãt, sibĩpsis timẽtes ne quid tale accidat. Mihi uero hi affectus diuini quidẽ esse uidentur, sicut & reliqui oẽs, neq; ullũ aliquẽ alio esse diuiniorem aut humaniorẽ, sed diuinos oẽs, uerum unusquisq; eorũ suam propriã habet naturã, neq; aliquis citra naturã accidit. Quare quomodo hic affectus cõtingat, ut mihi uidere uideor, narrabo. Ab equitatiõe ipsa diuturni eos corripiũt dolores. Nimirũ propendẽtibus semp ex equis eorũ cruribus, deinde claudi fiunt, cõtrahũturq́; uertebræ quũ inualuerit morbus. Medicant autem sibĩpsis hoc modo. A principio morbi utranq; uenam retro aures incidũt, quo facto sanguine multo promanãte, somnus eos corripit præ imbecillitate, sicq́; obdormiscunt, quorum quidem aliqui depulso somno sani exurgunt, aliqui uero minime. Atq; mihi sane uidentur ea medicatione se ipsos perdere. Venæ enim retro aures sunt, quas si quis secet, sterilitatem inferat his quibus secantur, quare id etiã ipsis ex earum incisione accidere certum est. Quando igitur postea uxores adeunt impotentesq́; se factos uident cum illis coire, primum quidẽ nihil molestius cogitantes quiescunt, quũ autem bis aut ter, aut amplius frustra opus tentarunt, neque quicquam proficiunt, mox putant se deũ offendisse.

Equitationis incommoda.

Venæ retro aures incisæ steriles faciunt.

disse, in quem culpam reijciunt. Induuntq́ se ueste muliebri, palam se euiratos esse confitentes, ad mulierũq́ contubernia transeunt earum opera tractantes. Hoc itaque malo ditissimi Scytharum afficiuntur, minime uero infimi. Immo qui maxime & genere, & potentia præualent ex nulla alia, quàm continuæ equitationis causa hoc perpetiuntur. Pauperes uero minus, quum non multum equitent. Vnde si hæc affectio alijs diuinior censenda esset, non nobilissimis, nõ ditissimis Scytarum ferè solis accideret. Sed esset omnibus æqualiter peculiaris. Immo magis inuaderet pauperes circa cultũ deorum negligentiores, si saltem gaudent dij in hominum admiratione constitui, & pro hoc beneficia hominibus retribuunt. Diuites enim sæpius dijs sacra faciunt, uictimas offerunt, coluntq́, quum pecunijs abundent, pauperes autem minus id faciunt, quum non habeant. Quinetiam aliquando deos detestantur, qui eis opes non suppeditent, ut uerisimilius esset, pauperes ac parũ abundantes hoc malo propter crimina sua puniri, quàm diuites & qui opibus abundant. Verum sicut & prius dixi, diuinus quidẽ hic affectus est, secundumq́ naturã accidit similiter ut alij omnes, neque alia eius causa q̃ ea quam dixi, Scythis existit. Simili autẽ modo & reliquis hominibus euenit. Vbi eñ frequẽter & continue homines equitant: ibi plurimi à diuturnis doloribus uertebrarum maxime & pedũ corripiuntur,

Non diuinitus accidere Scytis Eunuchismum.

Equitationis incommoda.

ad coitumq́ꝫ fiunt impotentes, quæ omnia mala Scytharum genti adſunt. Atqꝫ propterea Scythæ omniũ hominum minime ſunt ad coitũ ualentes. Et quòd humoris detractiones ex peruſtione cauteriorum ſemper habent, & plurimum temporis in equis deſides degũt, ut neqꝫ manu tractare pudenda liceat, atqꝫ præ rigore & dolore uoluptatis ac iucunditatis coëundi obliuiſcantur, neqꝫ prius aliud ſibi faciendum putent, quàm ut euirati fiant. Hactenus ergo de Scytharum gente recenſui. Reliquum autem in Europa hominum genus ualde inter ſe diſſimile eſt & diuerſum, tũ quod ad magnitudinẽ adtinet, tum quod ad formã, atqꝫ id propter temporum mutationes contingit apud eos magnas & frequentes. Sunt enim eis calores uehementes, & hyemes fortes, pluuiæ multæ, rurſumq́ꝫ ſiccitas diutina, & uenti plurimi, ex quibus multæ & omnimodæ fiũt trãſmutationes. Neqꝫ à uero diſcrepat circa generationem has ipſas mutationes ſentiri, inqꝫ ſeminis genitalis coactione aliam, neqꝫ ex eodem etiam eandem, æſtatis pariter ut hyemis, pluuioſo ut ſicco tẽpore, progigni. Eaq́ꝫ cauſa eſt, cur putem Europæos magis quàm Aſianos ſecundum corporum formas inter ſe diſcrepare, & magnitudines diuerſiſſimas in ſingulis adeò urbibus prouenire. Plures enim corruptiones cõtingunt in ſeminis coactione, quum tempora frequenter uariant, quàm ſi eadem ſunt & ſimilia. Eadém autem morum ratio in

Diſſimilitudo Europæ habitatorum.

utriſqꝫ

utriſque exiſtit. Feritas, integritas, & audacia à natura
Europæis innaſcitur. Frequẽtes enim mentis perculſio- *Feri.*
nes feritatem inducunt, manſuetudinem contrà & be-
nignitatem extirpant. Quare etiam magnanimos ma- *Magnanimi*
gis eos qui Europam incolunt Aſianis iudico. Siquidẽ
ſimilitudo & æqualitas ſegnitiẽ parit. Mutatio autem
& animum & corpus ad exercitationem excitat. Auge-
tur itaq; à deſidia & ocio timiditas, ab exercitio uero
& laboribus creſcit uirilitas. Vnde bellicoſiores quoq; *Bellicoſi.*
Europæi extant, non ob hanc ſolum cauſam, ſed & pro-
pter leges. Non enim regibus obediunt quemadmo-
dum Aſiani. Vbi enim ſub regibus uiuitur, ibi neceſſe
eſt homines timidiſſimos eſſe, quemadmodum & ſu-
pra oſtendi. Seruitute nanq; animi eorum preſſi non
libenter, neq; uolentes temere pro alijs ſe periculis ex-
ponunt. Europæi autem ſuo iure uiuentes, quũ pro ſe-
ipſis pericula belli ſubeant, magna cupiditate feruntur,
uolentéſq; ac alacres difficultates omnes adgrediun-
tur, ipſiq; ſibi ex re bene geſta præmia reportant, ut
certum ſit leges plurimum ad magnanimitatem cõfer-
re. Tota itaq; & uniuerſa res de Europa & Aſia ſic ut
retuli habet. Cæterũ Europa ipſa adhuc habet gentes
inuicẽ differentes, non magnitudine & forma ſolũ, ſed
& magnanimitate. Quæ uero in eis hanc diuerſitatem
faciãt, in præcedentibus dixi dicãq; amplius magis ma-
nifeſte. Quicunq; regionem montanã, aſperam, nudã *Habitatores*
montium.

& aquosam incolunt, his mutationes temporum contingunt magnæ & diuersæ, unde & hominum formas magnas progigni conuenit, qui & ad laborē & ad uiriliter agendum à natura præstent, quibusq; feritas & immanitas non mediocriter à natura sint congenita.

Conuallium. Qui uero loca concaua, pratensia & æstuosa habitant, uentosq; calidos plus sentiunt quam frigidos, & aquis utuntur calidis, hi magni quidem esse non possunt, neque bene compositi & longi, sed in amplitudinē à natura producti carnosi sunt, & capillis nigris. Imò & ipsi toti nigri magis quàm albi, & qui minus de pituita habeant quàm de bile. Virilitas autem & tolerantia laboris non æque ipsis à natura inest, nisi consuetudo accedat, & hæc in eis efficiat. Quòd si flumina extent in ea regione, quæ stagnantes & pluuias aquas euehant, homines ipsi incolumes ac splendidi uiuent. Si uero flumina desint, aquasq; puteorum stagnantes & olentes bibant, necesse est ab illis ipsis aquis & uentrem lædi & splenem.

Planitierum altarum Quicunq; autem altam habitant regionem, planam, uentis expositam & aquosam, eorum formæ magnæ ac inuicem similes & erectæ. Animi quoque eorum existunt mansuetiores.

Locorum nudorum. Qui uero macra, aquis carentia, & nuda loca tenēt, & quæ temporū mutationibus non sunt permixta, horū constitutiones necesse est esse asperas & intentas, flauas magis q̃ nigras, mores etiā eorū rigidi sunt, ptinaces & cōtumaces. Vbi enim

ēm mutationes temporū contingūt frequētes, & plurimum inter se diuersæ, ibi & formas, & mores, & naturas reperias plurimū differentes. Temporū itaq; uarietates potissimæ sunt, quæ naturā ipsam pmutāt. Deinde etiā regio in qua multæ uariationes fiunt, postremū autem aquæ. Inuenias ēm ferè semp & formas hominū & mores regionis naturæ cōpares. Nam ubi terra crassa est & mollis, & aquosa, aquæ autē ualde sublimes, ita ut æstate calidæ sint, & hyeme frigidæ, & temporū ratio aliàs probe cōueniat, Ibi & homines carnosi, articulis nō adparentibus, humidi, laboris intolerantes, & ut plurimū maligni nascūtur. Segnitiesq; & somnolentia eis inest multa. Suntq; ad artes tractandas crassi, non acres aut subtiles. Vbi aūt regio est nuda, natura munita & aspera, quæq; & à frigore hyberno premat̃, & à sole æstiuo exuratur, ibi duros & graciles, & articulis probe disiunctis, intentosq; & hirsutos reperias homines, & in quibus à natura laboris tolerātia, & uigilantia insit. Quiq; mores habeāt pertinaces, ad irā procliues & cōtumaces, magisq; feritate participantes q̃ mansuetudine. Insup ad artes etiā acutiores & plus solertes, & ad res bellicas gerēdas aptiores. Quin & omnia quæ è terra pueniūt, terræ ipsius naturā resipiunt & sequunt̃. Atq; hactenus quidē maxime cōtrarias corporū naturas & formas diximus, è quibus coniectura facta, si quoq; reliqua consyderaueris, nunquam à uero aberrabis.

Mutant naturam tempora

Regio.

Aquæ

Regio pinguis, aquosa.

Regio nuda & aspera.

Terræ nascētia terram resipiunt.

HIPPOCRATIS
COI DE FLATIBVS LIBELLVS.

VNT quædam artes, quæ illis quibus earum cognitio contigit, multũ laboris ac molestiarum exhibẽt: illis uero qui earum usu indigent, iucundæ ac utiles existunt. Immò ignaris etiam ac plebeis hominibus commune quoddam sunt bonũ. His uero qui eas exercent planè molestæ. Ex harum artium numero est & ea quæ medicina adpellatur. Medicus enim oculis perlustrat singula pericula, contrectat etiam nulla uoluptate, & ex alieno malo proprias sibi demetit molestias. Ægrotantes autem artis beneficio, à maximis malis liberantur, à morbis, à doloribus, à tristitia, à morte. Omnibus enim his euidẽs medicina auxiliatrix reperitur. Huius autẽ artis quæ uilia uulgo putantur, cognoscere difficile est. Quæ uero alicuius precij existunt, facile: atq; uilia quidem soli medici norunt, uulgus ignorat. Non enim corporis, sed animi opera existũt. Quæcunq; quidem manuum operã exigunt, ad ea consuetudine perueniendum est. Est enim usus ipse egregius manuum exercitator & magister. Verum de non adparentibus & difficillimis ægritudinibus planè opinio magis q̃ ars ipsa iudicat. In his ergo plurimũ refert expertusne

Vilia uulgo putata, difficillima.

sit quis

sit quis, an omni experientia carens. Vnum aũt est horum omnium iudicium, hoc scilicet, Quæ tandem causa sit morborum, & quod principium ac quasi fons sit, ex quo corpori mala omnia scaturiãt. Si quis enim causas corporis affecti probe cognouit, potẽs est ualde ea adferre, quæ corpori commodent, nimirum contraria corporibus morborum natura perspecta. Est enim maxime secundum naturam ipsa medicina. Quare statim ubi fames molestat, morbus fit. Quicquid enim homini molestiam ac tristiciam infert, hoc morbus uocatur, Quod ergo est famis remediũ? hoc scilicet quod famẽ sedat, id autem facit cibus, eo ergo malum illud medicandum. Amplius autem ubi sitis urgeat, bibere compescit, & rursus, repletioni euacuatio, euacuationi repletio, labori quies succurrit, & quietis medelam ex labore reperias, atque ut breuiter dicam, contraria contrariorum sunt medicamina. Medicina enim nihil aliud est nisi adpositio & ablatio. Ablatio quidẽ eorũ quæ excedunt, adpositio uero eorum quæ deficiunt: qui autem istud optime facere potest, is optimus medicus censebitur, quantumq̃ quis ab hoc præstando deficit, tantum deficit quoque ab ipsa arte. Atq; hæc quidẽ præter institutũ futuri sermonis à me dicta sunt. Morborũ autem omniũ unus & idem modus est. Locus uero ipse eorum differẽciam facit. Quare uidentur quidẽ morbi inter se nihil simile habere, propter diuersitatem scilicet

Cognitio causæ morbi.

A contrarijs medicina.

Vnus omniũ morborũ modus, & causa eadem.

locorum, quũ ſit tamen una morborũ omnium & ſpecies & cauſa quoq; eadẽ. Quæ aũt hæc ipſa ſit, in ſermonis huius progreſſu manifeſtũ facere conabor. Corpora enim omnia tum hominum, tum reliquorum quoq; animantium à triplici nutrimento ſuſtentantur. Horũ autem nutrimentorum nomina hæc ſunt, cibus, potus, ſpiritus. Ac ſpiritus quidem qui in corporibus ſunt, flatus uocantur: qui uero extra corpora exiſtunt, aër. Qui ſanè maximus eſt in omnibus quæ corpori accidũt & autor & dominus. Quare operæpreciũ eſt eius potentiam diligẽtius perſpicere. Ventus enim ipſius aëris fluctus & unda exiſtit. Quando igitur multus aër fortes fluctus facit, tum & arbores radicitus euelluntur, & mare undis exæſtuat, ſpirituũ potentia ita cogente, & naues onerarias etiam & ingentes in altum diſijciẽte. Talem itaq; uim in iſta exercet, etiamſi oculis minime ſit conſpicuus, & tantum conſyderatione cognoſcatur, & effectu ſuo fiat manifeſtus. Quid autem ſine hoc fit tandem? aut cui rei nõ adeſt? Omne enim quod inter cœlum & terram eſt, ſpiritu repletũ eſt. Hic & hyemis & æſtatis cauſa eſt. In hyeme quidem frigidus & condenſatus. In æſtate autem mitis & tranquillus. Quin & ſolis & lunæ, & aſtrorum omnium curſus per ſpiritum procedunt. Et enim igni ſpiritus nutrimentũ præbet, quo ſi ignis priuetur, uiuere nõ poſſit. Et ſolis perpetuum curſum, aër perpetuus & tenuis conſeruat. Ve-

Nutrimentum triplex Cibus, Potus, Spiritus

Aëris uis.

rum

tum neque mare ipsum spiritus exors esse omnibus manifestum esse puto. Non enim uiuere natantia animantia possent, si nō spiritu participarent: quomodo autem participarent, si non per aquā & ex aqua spiritū adtraherent? Et Lunæ hic fundamentū est, & terræ uehiculum, neq; quicquā usquā est spiritu uacuum. Atq; hactenus quidem quantum aër alijs commodet diximus. Mortalibus autem uitæ, & morborum ægrotis, solus is est autor. Tantaq; omnibus corporibus spiritus necessitas extat, ut siquidem omnibus alijs abstineat homo, neq; cibū sumat, neq; potū, possit tamen dies duos uel tres & plures ducere, Si cui uero spiritus in corpus uiæ intercipiantur, in breui parte unius diei intereat, ut uel hinc quanto usui spiritus corpori sit liceat æstimare. Amplius aūt ab omnibus operibus aliquando immunes quiescūt homines. Multæ enim sunt mutationes in uita, uerū ab hoc opere nulla omnibus mortalibus animantibus requies cōtingit, ut cessent spiritū adducere, ac rursum exhalare. Vides ergo ex his quæ dixi quanta cōmunio omnibus animantibus in fruendo aëre existat. Subijciam igitur mox & illud, quòd non alicunde unquam uerisimile sit morbos euenire quàm inde. Si is aut plus, aut minus, aut cumulatior, aut morbidis sordibus inquinatior in corpus se ingerat. Sed hæc de uniuersa hac re dicta sufficiāt. Ad ipsa nunc opera sermonē conuertens demonstrabo, omnes *Morbi ex aëre.*

morbos

morbos ex hoc oriundos corporibus innaſci,ac genera
Febris. ri. Primum autē à cōmuniſſimo morbo febrili exordiū ſumam, & qui omniū morborum comes eſt: præcipue tamen ex inflammatione & tenſione abſceſſuū. Quod ſatis indicant ſequentia offendicula, ſtatim enim cū in-
Febrium genera duo. flammatione inguinū abſceſſus & febris conſequitur. Sunt autem febrium genera duo, ut hoc quoque nunc
Commune. attingam, quorum alterum commune omnibus peſtis
Priuatum. adpellatur, alterū propter malam diætam priuatim his contingit qui ea utuntur, utriuſq; autem generis aër au tor & cauſa exiſtit. Communis ergo febris propterea omnibus accidit, quòd eundem ſpiritum omnes adtra hūt, fitq; ut ſimili corpori ſimiles ſpiritus ſimiliter permixti, ſimiles gignāt febres. Sed eſt fortaſſe q dicat, ut quid ergo nō omnibus animantibus, ſed alicui eorum generi incidūt hi morbi? Cui ego ſic reſponderim, Differt corpus à corpore, natura à natura, & nutrimētum à nutrimento. Nō enim omni animantium generi eadem aut non conferunt, aut cōmoda ſunt, ſed ſunt alia alijs magis conuenientia. Quando igitur aër eiuſmodi inquinamētis plenus eſt, quibus humana natura offen ditur, homines ægrotant, Quādo uero alteri cuipiam animantium generi aër inconueniens eſt, tum morbus illud genus corripit. Qui ergo populares ſint morbi ha ctenus dictum ſit, & quare, & quomodo, & quibus, & unde gignātur. Quomodo autem propter malā diætā

febris

febris accidat deinceps exponam. Est autẽ mala diæta hæc. Primũ quidẽ quum quis plures cibos, liquidos aut siccos ingerit in corpus, q̃ ipsum corpus ferre queat, neque laborem aliquem ciborum saltem multitudini parem adiungit. Deinde quũ uarios & dissimiles inter se cibos adsumit, seditionem enim mouent quæ sunt inæqualia, aliquaq́ citius, alia difficilius cõcoquuntur. Cũ multorum autẽ ciborũ ingestione necesse est & multũ spiritũ ingredi. Omnia enim quæ edũtur & bibuntur, spiritus in corpus inferunt, aliquando plures, aliquando etiã pauciores. Id autem inde manifestũ fit, quòd plurimis eructationes, post cibos & potus euenire solent, discurrente nimirũ aëre incluso, ubi perruperit bullas quibus fuerat inclusus. Quando igitur corpus cibis expletum est, ac spiritus quoq; multitudo uehementer excellit, cibiq́ uentri diu immorantur, quũ præ multitudine exire nequeant, & inferior uenter uel aluus ipsa sit obturata, per uniuersum corpus permeãt flatus, sanguineq́ plenas corporis partes maxime petentes eas infrigidant: infrigidatis autẽ his locis unde fontes & radices sanguinis prodeunt, per uniuersum corpus horror consequitur: uniuerso aũt sanguine frigefacto, totũ corpus horret. Quæ ratio est cur primum horrores ante febres corpus concutiant, quantoq́ maiore impetu multitudinis & frigiditatis ipsi flatus præcelluerint, tanto maior fit & horror, à pluribus uidelicet & frigidioribus fortior,

Qui uictus malus.

Horrores ante febres.

h tior,

tior, à paucioribus ac minus frigidis, minus etiam fortis. Cum horroribus autem & tremores corporis accidunt, secundũ eundem planè modum. Sanguis enim præsentis horroris timore perculsus concurrit, ac penetrat per omne corpus ad locos maxime calidos. Hi enim sunt eius saltus. Decedente itaq; ab extremis corporis partibus sanguine, uiscera contremiscunt & carnes. Sunt autem quædam corporis partes sanguine plenæ, quædam uero exangues. Exangues itaq; propter frigus non tremunt, sed parumper cõmouentur quum calor ex eis defecerit. Sanguine autem abundantes propter sanguinis multitudinem & tremunt, & inflammationes suscitãt. Nequit enim fieri ut sanguinis multitudo cõquiescat. Hiatus etiam præcedere solet febres, siquidem multus aër coaceruatus, cumulatim superne petens commouet ac diducit os, quum per hoc facillimus ei exitus pateat. Quemadmodum enim ab aquis in lebete feruentibus uapor multus eleuatur. Sic & corpore calefacto penetrat per os aër conuolutus, & quadã ui erumpens. Amplius autẽ & articuli exoluuntur ante febres, calefacti enim nerui diducunt̃. Quando autem cõgregatus fuerit cumulatim plurimus sanguis, calefit rursus ipse aër, qui antea sanguinem infrigidauit. Nimirũ à calore multo uictus, accensusq; ac uelut igneus factus per omne corpus calor spargitẽ, cooperante ei in hoc etiam ipso sanguine. Liquefit ergo

Tremores.

Hiatus oris.

Simile.

Exolutio articulorum

quicquid

quicquid ignea uis illa adtigerit, fitq́ inde spiritus. Qui quũ ad meatus corporis irruerit, sudores fiunt. Siquidem spiritus compactus in aquam transmutatur, & per meatus penetrans extra prorumpit, eodem planè modo, quo à feruentibus aquis uapor eleuatus, si obstaculum habeat, ad quod impingere oportet, pinguefit ac cōdensatur, guttæq́ destillant ab his corporibus quibus uapor ipse fuit impactus. Insuper autem & dolores capitis simul cum febre accidunt, cuius rei hæc causa est, Sanguinis transitus in capite magna angustia coarctantur. Repleti enim sunt multo aëre. Cuius abundantia ac conclusio dolorē excitant in capite. Sanguis enim ipse natura calidus existēs, ui coactus per angustam uiam transire celerrime non potest, quum multa impedimēto sint obstacula, & oppilationes, quapropter etiam pulsus fiũt circa tempora. Hoc ergo modo, ut dixi, febres fiũt, & cum febribus dolores, ac aliæ quædam ægritudines. Porrò sunt aliquæ aliæ infirmitates utpote uoluuli, agitationes intestinorũ, tormina atque oppilationes: quòd aũt hæ ipsæ oēs à flatibus causentur, nemini puto nō manifestũ esse. Omniũ enim horũ causa est spiritus transitus. Nã is quũ contingit locos teneros, incōsuetos, ac prius intactos, quemadmodũ spiculum infixũ penetrans p carnē perrũpit, aliquãdo præcordia petens, aliquãdo ilia. Imò quãdoq; utraq; simul adfligēs. Quare solēt quidã calida fomenta extra adhi

Sudores.

Simile.

Dolores capitis

Pulsus temporum.

Reliqui morbi ex flatibus

Fomenta mitigantia dolores.

bentes dolorẽ mitigare, Rarefacto enim corpore a calore fomentorũ spiritus inde exhalat, ut quies inde aliqua & mitigatio cõtingat dolorũ. Sed dixerit fortassis quispiam, Quomodo ergo fluxus generãtur per ipsos flatus? Et quo nam modo saguinis rupturarũ circa pectus flatus autor & causa existit? Opinor autem ego me ista per hæc manifeste declaraturũ. Quũ igitur uenæ circa caput aẽre repletæ sunt, primum quidem caput ipsum propter flatus inclusos aggrauatur, deinde conuoluitur spiritus cum sanguine propter angustiam uiarum, tenuissimum autem ipsius sanguinis per uenas excluditur, atq; idipsum tenuissimum liquidum quum coaceruatur, per alios meatus fluit, & ubi tãdem cumulatim progrediens constiterit, ibi constituitur & morbus. Si itaq; ad oculos peruenerit, sequitur eorum dolor. Si ad aures, morbus & illas occupat. Si ad nares, grauedinem generat. Si ad pectus, raucedinem. Pituita enim ipsa acribus humoribus permixta, quocũq; proruperit, maxime in non consuetos locos, eos exulcerat. Quòd si fauces teneras aliàs fluxus petiuerit, eas exasperat: spiritus enim qui fauces ingredit, ad pectus usq; procedit, ac rursus effertur per eandẽ uiam. Quum aũt spiritus ingrediẽs in fluxũ qui intus est inciderit, tussis gignit, & repellit sursum pituita. Quæ quũ sic habeãt, fauces exulcerantur, exasperãtur & inflãmantur, adtrahũtq; calefactæ humorẽ de capite, caput aũt rursus ab aliis

Cur flatus fluxus & sanguinis rupturas faciant.

Generatio singulorũ morborum.

alijs corporis partibus adtrahēs his transmittit. Quū igitur hic fluxus consueuit sic manare, implentur meatus, & transmittunt in pectus. Acris autem quū sit pituita carnem penetrans, exulcerat ac perfringit uenas. Ex quibus sanguis effusus in alienos sibi locos ubi moram traxerit putrescit, ac in pus conuertitur, & neq; sursum potest conscendere, neque infra exire. Sursum nō, nam non facilis est uia humori ad ardua prodire, sicut neq; alijs rebus, quæ aliquam admixtam secum habent grauitatem. Infra autem procedere prohibet septum transuersum. Quare sanè contingit fluxū aliquem citra spiritum rumpi, & aliquando quidem sua sponte, quandoq; etiam propter dolores. Ac sponte quidem, quum aër in uenas ultro receptus sanguinis meatus coarctat. Multitudine nanque sua compressus sanguis meatus perfringit, qua eius copia maxime prorumpit. Effusione autem eius facta, uenæ rursus spiritu cōplentur, & ex eo dolor sequitur. Necesse est enim affectum locum spiritu occupari, aliaq; dictis similia fieri. Rupturæ autem omnes fiunt hoc modo. Quum uiolentia quadam inuicem discedunt & finduntur carnes, fissuram subtercurrit spiritus, ac dolore adfligit: quum autem ipsi flatus carnes pergressi, meatus corporis rarefecerint, sequitur post flatus humiditas, cui uiam iam antea aër præstrauit. Irriguo itaq; corpore ab humiditate facto, liquefiunt carnes, tumoresq; in suras descen-

vi. aph. xx.

Rupturæ quomodo fiant.

dunt,atque morbus fit, qui Aqua intercus adpellatur. Maximũ autem signum est,morbũ hunc à flatibus generatum esse, quòd iam sæpe aliqui hoc malo affecti exoluti sunt,& ab aqua euacuati. Atq; his quidẽ subito aqua ex uentre prorumpens multa adparet,post moram autẽ paucior fit. Cur uero hoc fiat satis manifestũ est. Nam primũ subito prorũpens aqua aëre plena est, is tumorẽ ac aceruũ præ se fert ingentẽ: quũ autẽ aëris spiritus euanuerit, remanet plane eadẽ aqua,& adparet quidẽ paucior, uerũ penitus eadẽ existit. Adijciam autẽ aliud adhuc signũ. Si quis uniuersum uentrẽ penitus euacuet, non tres procedunt dies rursus plenus fit. Quid ergo aliud quod impleat putandum est q̃ spiritus? Quid enim aliud tam repente implesset? Nã neq; tantum potuũ in corpus ingestũ est, neq; carnes in causa esse possunt, utpote antea liquefactæ. Supersunt autem ossa,nerui,chordæ, fibræ,à quorũ nullo ullum aliquod aquæ augmentũ potest ꝑuenire. Ergo quomodo aqua intercus fiat iam sit dictũ, quòd uero stupor attonitus uel syderatio à flatibus fiat, deinceps demonstrabo. Quũ ergo flatus frigidi multi penetrent ac inflent carnes,partes corporis stupidæ fiũt,& siquidẽ plurimi flatus ꝑ uniuersum corpus discurrãt, totus homo syderatur. Si per partem,pars illa percutitur,atque ubi abierint flatus,cessat & morbus: quãdiu aũt permanserint,cõsistit & morbus, idq; sic habere indicat ꝑpetuus sydera-

Aqua hydropicorum incisorũ,cur primum adpareat multa.

Syderatio à flatibus.

ſyderatorũ hiatus. Videtur autẽ mihi amplius & ſacrũ adpellatũ morbũ ab ipſis flatibus gigni: quibus aũt rationibus ego perſuaſus ſum, illis ipſis & auſcultaturos perſuadere conabor. Opinor autẽ inter omnia quæ in corpore ſunt, nihil magis ad prudentiã cõferre ꝗ̃ ſanguinem. Hic ergo quũ in cõſtanti habitu perſiſtit, cõſiſtit & prudentia: ſanguine uero ꝑmutato, cõcidit ſimul & prudentia. Quòd aũt hæc ita habeant, multa ſunt teſtimonia. Ac primũ quidẽ, qui omnibus animãtibus cõmunis eſt, hæc cõfirmat ſomnus. Quum eñ corpus inuaſerit ſomnus, ſanguis frigeſit. A natura enim ſomno frigefaciẽdi uis eſt. Infrigidato aũt ſanguine, languidiores fiunt eius meatus: quod hinc palàm fit, quòd corpora adgrauata reclinantur, Omnia eñ grauia natura ad fundum deferuntur: & oculi ardent, & prudẽtia permutatur, opinionesq́ꝫ peregrinæ mentẽ occupant & exercent, quæ ſanè inſomnia adpellantur. Quin & in temulentis per ebrietatẽ aucto repẽte ſanguine ꝑcellitur animus, & in animo prudentia, fiuntq́ꝫ præſentiũ malorum obliuioſi, ac futurorũ bonorũ fœcũda ſpe beantur. Poſſem aũt plurima eiuſmodi cõgerere, in quibus ſanguinis permutationes, animi quoqꝫ prudentiã permutant. Siquidẽ igitur penitus totus conturbatus eſt ſanguis, penitus & prudẽtia proſternitur. Affectus eñ & cognitiones à conſuetudine contingunt, quũ autem à conſuetudine ſolita recedimus, auſertur nobis prudentia. Dico itaqꝫ & ſacrum morbum tum fieri, quum

Morbus ſacer à flatibus.

Prudentia ex ſanguine.

Somnus.

Inſomnia.

Ebrietas.

Perturbatio sanguinis à spiritu

plurimus ſpiritus per omne corpus uniuerſo ſanguini fuerit permixtus: tum enim multæ oppilationes fiunt multifariam per omnes uenas, quumq́ in craſſiores & pleniores ſanguine uenas aër prodierit, progreſſusq́ diutius maneat, prohibet ſanguinis curſum, atq́ alio quidem loco conſiſtit, alio lentius penetrat, alicubi adhuc tardius. Qua ſanè inæqualitate tranſitus ſanguinis per corpus facta, omnigenæ inæqualitates per omne corpus contingunt. Omne enim corpus undiquaque contrahitur ac turbatur, nimirum corpore partes ſuas ad tumultum ac conturbationem ſanguinis ſubminiſtrante. Continguntq́ ex ſanguinis peruerſione, totius omnino corporis ſubuerſiones. Eo enim quo corripiuntur à morbo, tempore, neq́ ſentiunt quicquam, neque audiunt quæ dicuntur, neque uident quæ fiunt, neque ullos aliquos dolores percipiunt. Sic nanq́ aër conturbatus ſanguinem turbauit, ac conſpurcauit. Spumaq́ etiam per os illis excurrit, neq́ id ab re eſt. Nam per iugulares uenas aër tranſiens, penetrat quidē ipſe, adducit autem ſimul ſecum quod tenuiſſimum eſt in ſanguine, idipſum quum humidū ſit, multa permixtione albeſcit. Tenues enim membranas purus permeans aër pellucet, quapropter & albæ ſpumæ omnes adparent. Porrò liberantur aliquādo huic morbo obnoxij, maxime accedente hyeme. Quomodo autem id fiat, dicam. Quando uarijs laboribus exercitatum corpus

Accidentia à ſacro morbo correptorum

Hyeme ceſſare in quibuſdam ſacrum morbum

calefactum

calefactum est, calefit & sanguis, qui calefactus, rursus calefacit & flatus, hi uero calefacti, dissoluuntur & ipsi, & compactũ sanguinem dissoluunt simul, procedũtq; è corpore partim cum spiritu, partim cum pituita eiecti. Deferuente itaq; spuma, & consistente sanguine, tranquillitateq; per omne corpus facta, quiescit etiam morbus. Quare ut dixi, flatus ipsi uere omniũ istorum morborum omnimodæ existunt causæ. Cæteraq; omnia quæ causæ uideri queant, uel hos adiuuant, uel consequenter post hos in corporibus morbos generãt. Hactenus ergo morborum omniũ causas flatus esse demonstraui. Id enim à principio receperam me facturum. Recensui autem spiritum ipsum, quum in alijs omnibus rebus potentem, tum maxime in animantium corporibus plurimum posse. Deduxi autem sermonem usque ad morborum cognitionem, atq; adeo ægritudinum singularum, in quibus uerum argumentum huius sermonis est à me manifestatum. Quòd si pergerẽ singula ægritudinum genera recensendó amplius corroborare, longius quidẽ sermo ipse extenderetur. Verus autẽ nihilominus futurus esset, & qui fidem suam omnibus probaret. *Epilogus*

i

FINIS

QVANDOQVIDEM Hippocrates, ut ſi quis alius Græciæ ſcriptor, maxime temporũ iniuria mu/ tilus ac deprauatus exiſtit, uolui hic ad finem indicare, quæ ego in his eius libellis deſyderẽ, & quæ mutarim, ſingulorum rationẽ adpoſiturus. Ne quis uel arrogan/ tiæ uel temeritatis nos coarguat. Quod idẽ in toto ali/ quando opere ſimiliter præſtabimus. Id quod ſi ab his qui bonos autores edendos ſuſcipiunt, perpetuo fieret, non eſſet quod quereremur bonos libros quottidie, o/ mnes fieri poſteriores, inuerſo etiã prouerbio, deterio/ res. Potes ergo libere, uel prioris editionis lectionẽ reti nere, uel noſtrã ſequi, donec meliori exemplari uterq; iuuemur. Vale.

In libro de aëre, aquis & locis.

Vbi legis καὶ λειεντερίαι καὶ ὕδρωπες τελευτῶσι, &c. Deeſt conſtitutio anni in qua hi morbi euenire ſolẽt, debebat enim præcedere, ſi æſtas ſicca plurimũq; calida ſit, mor/ bos cito deſinere. Si uero pluuioſiſſima, diuturniores eſſe, & qui (quod nobis remãſit) in inteſtinorũ leuitates, & aquam intercutẽ deſinant. Deeſt autẽ adhuc ampli/ us ante hanc anni conſtitutionem alia, de hyeme nimi rum calida & auſtrina. Itemq; aliqua ampliora de ur/ bium

bium situ, quod euidẽter ostendit uetus uulgata translatio, ut mirũ sit in multis, quæ iactat Caluus exemplaribus ea omnia defuisse, quum etiam ex sequentibus is defectus fiat manifestus, & uel ex aphorismis eiusdem colligi queat, ex partic. 3. ab aphor. xij. usq; ad xx.

Non longe post legebatur, καὶ βήχας, ἐνίοισι δὲ καὶ φύσας, legendum autem est, φθίσιας ex 3. aph. 14. & ueteri translatione.

Sequebatur mox, ἢν δὲ βόρειον τι ᾖ καὶ ἄνυδρον, καὶ μήτε ἐπὶ τῷ ἀρκτούρῳ. Vides planè imperfectam sententiam. Desunt autem uerba, quæ si adscribas, habebis integrã lectionem, hæc quæ ausim ex ueteri interprete restituere, ἢν δὲ βόρειον τι ᾖ καὶ ἄνυδρον, καὶ μήτε ὑπὸ κύνα ἔπομβρον, μήτε ἐπὶ τῷ ἀρκτούρῳ.

Nolo autem longius immorari his, que chalcotypis imputanda sunt, & cuiq; leuiter Græce docto sunt manifesta, sicut est ϖελιὰ, quod mutaui in ϖεδία, ὑπερπάχεις in ὑπερπαχέες, αὐτόνομες in αὐτόνομοι, χρεόμεναι in χρέονται, σεύονται in σέβονται, ἐν τῷ καταβαλλομένων in μεταβαλλομένων, ἐδώδεα in ὀδώδεα, & eiusmodi plura quàm triginta in uno hoc opusculo, quæ quum sententiam mutare possint quantumuis sint minuta, uolui tantum admonere.

In medio ferè libelli legebat' οὐκ ἐστεφάνωται ὄρεσιν, ἀλλ' ἢ ἄντη ἀπὸ τῶν ἄρκτων αὐτόθι. adiectaq́ erat stellula, quæ locum uitiatū indicaret. Ego legendum puto, ἀλλ' ἀνάντη ὑπὸ τῶν ἄρκτων αὐτόθι, ut sit sententia, Campos eminentiores esse, neq́ ullis montibus circundatos, sed ferè sub ipsis ursis accliues, quod etiam paulo ante dixerat. Nisi quis malit ἀνάνθη legere, id est, sine floribus & steriles.

Non longe post legebatur ἐν τῇ τοῦ τρμοῦ συμπήξει, & rursus postea, ἐν τῇ συμπήξει τοῦ τόνου, & tertio, ἐν τῇ συμπήξει τοῦ τόνου. Sed legendum est ubiq́, τοῦ γόνου, ex ueteri translatione, & sic quoq́ legit Caluus, quamq̄ satis obscure primo ac ultimo loco uertit.

Linea sequenti tertia legebatur, καλεῦνται οἱ τοιοῦτοι ἀνδριᾶς, mutaui in ἀνανδριᾶς, id est, euirati, sic postulante sententia, ut ex sequentibus patet, ubi ait, καὶ μηδὲν παρακινεῖν ἢ ἀνδρωθῆναι, ubi similiter ἀνανδρωθῆναι legendum est. Nam facilis fuit exscribenti lapsus in duabus paribus literis repetendis.

Paulo autem ante hunc locum legitur, εὐνουχοειδέσατι εἰσὶν ἀνθρώπων, διὰ τὰς προφάσιας, καὶ ὅτι ἀναξηρίδας ἔχουσι ἀεὶ &c. ubi ἀναξηρίδας accipio exsiccationes & humoris detractiones ex cauteriorum perustione. Nam supra meminit, multos Scytharum reperiri, qui κεκαυμένους τούς τε.

τοὺς τε ὤμους καὶ τοὺς βραχίονας habeant, & adiecit, ὁκόταν δὲ καυθῶσιν, ἀναξηραίνεται ἐκ τῶν ἄρθρων τὸ πολὺ τοῦ ὑγροῦ. Caluus, ἀναξυρίδας legit, ac pellitas uestes ac brachas uertit, quæ mihi in hunc locum non uidentur quadrare.

Ad finem ferè legebatur, ἀνάγκη γὰρ τὰ τοιαῦτα πρὸς γαστρὸς ἅπαν εἶναι ἢ σπλήνεα, quæ uerba quum nullã sententiam mihi exhibeant, sic legenda censui, paucis literis mutatis, id indicante ferè ueteri interprete, ἀνάγκη δὲ τὰ τοιαῦτα τῆς γαστρὸς ἀτηρέα εἶναι, καὶ σπληνός.

Postremum legebatur, καὶ τὴν ψυχὴν κακοὶ ὡς ἐπὶ τόπου, quæ lectio etiamsi tolerari possit, tamen puto ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ legendum, quod magis quadrat huic loco.

IN LIBRO DE FLATIBVS.

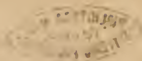
Nullum insigne uitium comperi, sed multa tamen leuia, quæ quia facile erat deprehendere, nolui hic adscribere.

Ad finem ferè ubi, sanguinem maximam ad prudentiam partem conferre, somni exemplo probat, legebatur ὅταν γὰρ ἐπέλθῃ τῷ σώματι νόσημα, expunxi dictionem νόσημα, & substitui, ὁ ὕπνος, quod ipsum cuiuis diligenti lectori facere facile erat.

Lectionem uitiatam ſic corrige.

Pag. 3. linea 13. lege, adhuc.
Pag. 33. l. 15. lege ſuperueniunt.
eadem l. 17. pro ut, lege &.
Pag. 34. l. 16. lege, quæ ex eiuſmodi mutationibus ſint futura.
Pag. 35. l. 21. lege, uigeat.
Pag. 40. l. 18. pro hic, lege hi.
Pag. 44. l. 8. lege. Tempora.
Pag. 45. l. 21. lege, Sunt enim ocioſæ & pingues.
Pag. 48. l. 6. lege, præ frigore.

BASILEAE IN OFFICINA FROBENIA
NA PER HIERONYMVM FROBE-
NIVM ET [redacted]
[redacted] AN. M. D. XXIX
MENSE AVGVSTO.

FRO
BEN.